

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Analýza zahraniční politiky Gruzie a její vztahy
s Ruskou federací po roce 2000**

Patricie Ženíšková

Plzeň 2012

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy a východoevropská studia

Bakalářská práce

**Analýza zahraniční politiky Gruzie a její vztahy
s Ruskou federací po roce 2000**

Patricie Ženíšková

Vedoucí práce:

PhDr. Magda Leichtová, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2012

.....

Poděkování

V první řadě bych velmi ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce PhDr. Magdě Leichtové, Ph.D., za její trpělivost, odborné vedení a cenné připomínky, které mi udávaly směr v mé práci.

Dále bych chtěla poděkovat za podporu a důvěru své rodině i přátelům, hlavně Daniele Žákové.

Obsah

Úvod.....	6
1. Gruzie – historické aspekty jejího politického vývoje	9
1.1. Gruzie součástí ruského impéria.....	12
1.2. Gruzie součástí SSSR a jeho zahraniční politika	14
2. Gruzie po rozpadu SSSR a její vnitropolitická situace	18
2.1. Příčiny vnitropolitických konfliktů, Revoluce růží.....	21
2.2. Etnické konflikty a územní nepokoje	24
2.2.1. Konflikt na území Jižní Osetie.....	25
2.2.2. Konflikt na území Abcházie.....	27
3. Zahraniční politika Gruzie, snahy o vstup do NATO a spolupráce s EU.....	28
3.1. Snahy Gruzie vstoupit do NATO	30
3.2. Snahy Gruzie o integraci s EU	35
4. Rusko – gruzínské vztahy po roce 2000.....	38
4.1. Percepce Kavkazu v ruské zahraniční politice	40
4.2. Rusko-gruzínský konflikt	44
4.3. Vývoj vzájemných vztahů	47
Závěr	48
Seznam použité literatury	51
Internetové zdroje	53
Resumé	61

Úvod

Ve své analýze zahraniční politiky Gruzínské republiky (dále Gruzie), chci rozklíčovat hlavní důvody gruzínského boje za samostatnost a neslábnoucí touhu zbavit se své provázanosti s Ruskou federací (dále Ruskem). Zhodnotím úspěchy a neúspěchy zahraniční politiky země a posoudím, zda se Gruzii daří docílit toho, co si vytyčila. Tedy vymanit se z ruského vlivu a věnovat se spolupráci se Západem, a to zejména se Spojenými státy Americkými (dále USA). Dle mého předpokladu, který si v průběhu své práce pokusím ověřit, zahraniční politika Gruzie směřuje ke spolupráci s evropskými státy a Západem. Brzdí jí však neustálé a nezbytné ohlížení se na Rusko, protože dle mého názoru není přehlédnutelné jasné historické i ekonomické propojení s tímto státem. Především nesmím opomenout ruskou rétoriku, která dává jasně najevo, že nechce přijít o svůj vliv na Kavkaze. Pokusím se zodpovědět otázku, proč Gruzie nechce nebo nemůže spolupracovat s Ruskem, a proč není ochotná vzdát se autonomních republik, které na jejím území jsou a které způsobují zpomalování v politickém vývoji a v plnění zahraničně-politických cílů.

Národní identita země se vyvíjela zejména díky tomu, že byla v historii neustále narušována jak příchody obyvatel z okolních států, tak mísením kultur kolonizátorů a diktátorů, které na dnešní gruzínské území pronikaly. Snad právě proto se gruzínské obyvatelstvo po celá léta snažilo získat a vyvinout vlastní kulturu a vymezit své území. Motivací k bojům za své osamostatnění a nezávislost jí bylo vlastní obyvatelstvo, které chtělo získat státní celek, jenž bude stabilní a bezpečný.

Jako metodologii jsem si ve své práci zvolila empiricko-analytický přístup. Budu postupovat popisováním reálné situace v zemi. Dále se pokusím dohledat informace a materiály, které mi pomohou objasnit příčiny a důsledky jednání Gruzie v klíčových momentech její existence.

Z počátku se zaměřím na historické aspekty země a její politický vývoj v době, kdy existovala jako území propojené několika kmeny nebo jako rozdrobené knížectví, které se následně spojilo. Dále pak podrobím analýze vývoj za působnosti ruského impéria, Sovětského Svazu (SSSR) a následně po jeho rozpadu. Chtěla bych tímto způsobem nastínit základy gruzínského národu, jeho historické formování, a jeho touhu po samostatnosti a následnému vývoji nacionalismu v této zemi. Dle mého předpokladu začal gruzínský boj za své sebeurčení a státnost jakýmsi impulzem v minulosti, proto se zde obracím do historie. Samozřejmě nebudu zacházet do podrobných detailů, které by z mé práce udělaly spíše studii z historie země, ale zmíním pouze klíčové mezníky jejího historického vývoje.

Dalším tématem této práce je formování vnitropolitické situace Gruzie, které bylo umocňováno vnitřními nepokoji a revolucemi. Těmto dílčím tématům věnuji samostatnou kapitolu. Neméně důležitá je zmínka o situaci kolem separatistických tendencí na tomto území. Zde se pokusím o nástin důvodů, které vedly k účasti zainteresovaných stran v konfliktech a do jaké míry to postihlo jejich následující vývoj. Jde mi zejména o zrod nepokojů v separatistických oblastech a o to, do jaké míry v této věci jednala gruzínská vláda chybně, případně co následný zásah Ruska znamenal pro další vývoj událostí.

Pokud chci získat ucelený názor o problematice neuznaných republik v Gruzii, je potřeba se seznámit s motivy Ruska k jeho zásahu do autonomních oblastí. Důvod, proč se přidalo na stranu separatistů, a tím pádem odstartovalo dlouhodobý konflikt s Gruzii, se také pokusím objasnit. Zahraničně-politická orientace Ruska je v tomto ohledu klíčová, proto jí budu věnovat samostatnou kapitolu. V této části vyzdvihnu jen nejdůležitější body, aby bylo patrné, proč zaujmul takové stanovisko. Zaměřím se pouze na ruskou válečnou strategii v oblasti Gruzie.

V samostatné části popíši průběh rusko-gruzínské války, která pro obě země znamenala průlomový okamžik v jejich vzájemné politice.

V závěru této analýzy ještě krátce zmíním předpokládaný vývoj jejich vztahů. Dle mého názoru, vyřešení rusko-gruzínských vztahů je v budoucnosti téměř nemožné, což je dáno značně rozdílnou zahraniční politikou, kterou obě země mají postavenou na jiných prioritách.

Při této práci musím počítat hned s několika komplikacemi se zdroji. Publikace, které by se týkaly výhradně Gruzie, její historie a případně jejího následného vývoje jsou takřka nesehnatelné. Zaměřím se tedy ve větší míře na čerpání z odborných článků a publikací v anglickém a ruském jazyce či případně děl umístěných na internetu. V případě Ruské federace, respektive SSSR, její zahraniční politiky a vztahu k postsovětským státům se musím zaměřit na rok vydání publikace. Z knih, které byly vydány ještě před rozpadem SSSR, a v nich obsažené informace o cílech zahraniční politiky, budu čerpat jen k ucelení informací, a pro představu ruské rétoriky v dané době. V případě elektronických zdrojů pro získání aktuálních informací k dané problematice, či ověření si některých údajů, budu čerpat z takových rubrik, které publikují objektivní články, jsou zaměřeny pouze na fakta a skutečnosti, čtenáře nijak neovlivňují.

1. Gruzie – historické aspekty jejího politického vývoje

Když se ohledneme do historie této země, je z ní zcela patrné, že Gruzie od počátku své existence jako ucelené území, vždy bojovala za své osamostatnění a především za nezávislost. Počáteční snahy o samostatnost můžeme pozorovat již v dobách, kdy zde existovali různé kmeny, nebo později vytvořená knížectví. Formovala se pod vlivem Arabů, ruského impéria nebo následně Sovětského svazu. Gruzínská zahraniční politika směřuje (a již dříve směřovala) k cílům, mezi něž patřilo vymanit se z moci okolních říší či samotného ruského impéria, následkem čehož se začalo formovat gruzínské nacionalistické hnutí. Další prioritou země je spolupráce se Západem, ale tomuto tématu se budu věnovat až v následujících kapitolách. V úvodní části se pokusím nahlédnout do historie této země a také vývoje v rámci budování gruzínského národa, který známe dnes.

Z celého zakavkazského území se tento stát jeví jako nejvíce aktivní, co se svého sebeurčení týče, a to vyplývá jak z historického hlediska, tak z nejnovějších dějin této země. Zahraniční politika se vyznačuje především tím, jak se společnost daného státu vymezuje vůči okolním státům, a je ovlivňována jak vlivy vnitřními, tak i vnějšími, do kterých patří i geopolitické podmínky.¹ Gruzie se snaží osamostatnit a vymanit se ze své závislosti na Rusku, jednak aby ukázala svou otevřenost směrem k Západu, a aby získala ekonomickou nezávislost. Právě ekonomická provázanost s Ruskem a vysoká korupce v zemi způsobila vysoký počet odlivu obyvatelstva nejen do Ruska a narušila integritu země. Vzájemné diplomatické styky se zdají být na bodu mrazu a jedním z hlavních důvodů je podpora Moskvy v separatistických tendencích Abcházie a Jižní Osetie.²

¹ DRULÁKOVÁ, R., DRULÁK, P.(2011) *Tvorba a analýza zahraniční politiky*, s. 9.

² CLOVEKVTISNI.cz, *Humanitární a rozvojová pomoc, Gruzie*. on-line: (<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=285>).

Geopolitická poloha Gruzie činí z této republiky oblast strategického zájmu jak Ruské federace, tak Turecka. Jako jediná ze tří zakavkazských republik má Gruzie přístup k Černému moři, což znamená, že ve spojení s Ázerbajdžánem může konkurovat Ruské federaci v otázce transportu kaspické ropy na evropské trhy.³

Abychom pochopili dnešní chování Gruzínců, jejich snahy dostat se z područí Ruska a spolupracovat spíše se Západem, je potřeba nahlédnout do historie, kde se začala formovat jejich touha po samostatnosti a nezávislosti na okolních říších. Gruzie, zejména v počátcích své existence, byla obklopena mnoha velkými státními útvary a kmeny, kterými byla ve většině případů pohlcena. Již v dobách, kdy na jejím území existovala Kavkazská Ibérie, zde žily, mimo jiných, dva nejvýznamnější kmeny. Kolchové a Ibérové se spojili a vytvořili společně území nazývané Kartli. Existence tohoto gruzínského území, jako jednotného národa v minulosti najdeme jen na krátkou dobu. Velká část teritoria byla od 1. století př. n. l. zabrána nebo rozdrobena Perskou říší. Následně pak Římany, Byzantskou a Arabskou říší, a také Mongolská říše se zde podepsala svými nájezdy.⁴ Těmto nájezdům podléhala především západní část gruzínského území. Východní část dnešní Gruzie se vyvíjela výrazně volnějším tempem.⁵

V minulosti se potýkala s nájezdy Arabů, kteří přivedli zemi do naprosté zkázy a v roce 655 byl do Tbilisi dosazen arabský emír. Jeho dosazení a vláda začala být provázena mnoha povstáními ze stran obyvatel jak Gruzie, tak Arménie. Nakonec se státům podařila jistá míra osamostatnění, ale na jejich území zůstal velký počet islámských obyvatel. Výsledkem bylo narušení politického a hospodářského vývoje tohoto území, a navíc se islámské menšiny neustále pokoušely znovu

³ HANČILOVÁ, B. (1998). Gruzie klíč k zemím jižního Kavkazu. *Mezinárodní politika*. Vol. XXII, No. 5/98, s. 12.

⁴ STATE.gov, U.S. Department of State, Bureau of European and Eurasian Affairs, (2. 4. 2012). *Background Note: Georgia*. on-line: (<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/5253.htm?>).

⁵ NEUBAUEROVÁ, E. (1981) *Grouzie / Od bájně Kolchidy po dnešek*, s. 9.

rozšířit svou moc. Na počátku 10. století za vlády krále Bagrata III. se podařilo obě knížectví (východní i západní) sjednotit. V Tbilisi, a části střední Gruzie, se následkem tohoto spojení utvrdilo silné národní uvědomění, a začaly se tu utvářet tendence pro boj za osvobození země z područí Arabů. Gruzii, respektive v té době ještě knížectvímu, se to nakonec podařilo, a tak nastal jeho prudký vývoj.⁶ Roku 1048 se gruzínská vojska postarala o úplné osvobození od Arabů a dobytí severní Arménie. Gruzínské knížectví začalo v této době patřit k nejmocnějším útvarům v oblasti a navazovalo obchodní styky s Evropou a Orientem.⁷ Začala se příznivě vyvíjet situace v oblasti zahraniční politiky, a to především díky dobytí Cařihradu a zlomením byzantské moci, která si tuto oblast stále nárokovala, a která do země přinesla křesťanství.⁸ Vnitropolitickou situaci a stabilitu se nedařilo udržet dlouho, především v době vlády krále Bagrata IV. Boje za udržení stabilního knížectví znamenalo úbytek sil v obraně proti vnějším nepřátelům. Ti o toto území nepřestávali jevit zájem. Další vývoj země byl tedy zpomalen, zejména ve 13. století, kdy muselo knížectví bojovat proti mongolským nájezdům. Ty způsobily opětovné rozdělení Gruzie na dvě knížectví – východní a západní Gruzii. V následujících stoletích se ještě několikrát stala terčem tureckých vpádů, a to zemi oslabilo jak politicky, tak kulturně. Od 16. století, kdy země byla opět opakovaně napadána Turky a Peršany, se začaly prohlubovat její styky s Ruskem. Gruzie se nejdříve proti Turkům snažila spojit se západoevropskými státy, ale když toto ztroskotalo, byla nucena začít věřit ve vojenskou pomoc silného Ruska.⁹ V roce 1783 tehdejší král knížectví Kartli, tedy východní části Gruzie, podepsal s ruským panovníkem smlouvu, která z gruzínského knížectví vytvořila

⁶ STATE.gov, U.S. Department of State, Bureau of European and Eurasian Affairs, (2. 4. 2012). *Background Note: Georgia*. on-line: (<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/5253.htm?>).

⁷ PANASIA.ru, (2005). *Istorija Gruziji – ot antičnych do našich dněj*. on-line: (<http://www.panasia.ru/main/gruziya/sight/>).

⁸ NEUBAUEROVÁ, E. (1981) *Gruzie / Od bájně Kolchidy po dnešek*, s. 107-108.

⁹ Tamtéž, s. 179.

ruský protektorát.¹⁰ Tím odstartoval mnohaletý proces vzájemné spolupráce, postupné ovládnutí a vliv Ruska na stát, se kterým se nikdy Gruzie nedokázala úplně ztotožnit.

1.1. Gruzie součástí ruského impéria

Ruskému impériu od chvíle, kdy Gruzie spoléhala na jeho pomoc, sílila moc. Rusko počítalo s Gruzíí jen jako se strategickým bodem v boji proti Turkům. Obě země ale bojovaly každá vlastními silami. Až po velkých krveprolitích si Rusko upevnilo na Kavkaze svou moc, když porazilo Turky. Rusko s Gruzíí uzavřelo smlouvu, že východní část se spojí s Ruskem, a tím pádem získá vojenskou pomoc. Expanze ruského impéria mohla začít naplno. Zasloužil se o to gruzínský král Iráklíj II.¹¹

Po ovládnutí Gruzie nastala pro Rusko otázka, jak si svou pozici dále upevnit. Jelikož vytrhlo Gruzii z područí Turecka a Iráku, bylo jasné, že dřív nebo později se obě země pokusí o pomstu, stejně tak jako rostl zájem ze strany evropských zemí, zejména Británie a Francie. Mezitím v Gruzii rostlo národní uvědomění, a také nacionální hnutí, které mohlo přilákat další aktéry na pomoc v jednání o ruském postavení v této zemi. Tomu se však ruské impérium chtělo vyhnout, a tak začlo podnikat plány, jak co nejdřív a nejefektivněji zemi získat, nikoli jen v rámci vzájemných smluv.¹² Rusko se domnívalo, že nejlepší strategií, jak zamezit posilování nacionálního hnutí v Gruzii, bude posílit svůj koloniální cíl, kterým bude prosazovat stěhováním ruských, arménských a dalších národů na území Gruzie. Cílem bylo posílit kulturní, sociální a politické vazby s ruskou vládou. Takovéto začlenění Gruzie do hospodářského života v Rusku

¹⁰ STATE.gov, U.S. Department of State, Bureau of European and Eurasian Affairs, (2. 4. 2012). *Background Note: Georgia*. on-line: (<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/5253.htm?>).

¹¹ Iráklíj II.: Z rodu Bagrationů se zasloužil o spojení dvou království na území Gruzie Kartli a Karchtii v jediný centralizovaný stát. Následně zemi přivedl pod protektorát ruské říše spolu s jediným, do té doby samostatným územím Imeretie. NEUBAEROVÁ, E. *Gruzie / Od bájně Kolchidy po dnešek*, s. 181.

¹² VACHNADZE, M., GURULI, V., BAKHTA, M., *Istorija Gruziji (s drevnějšich vremen do našich dněj)*. on-line: (<http://lib.rus.ec/b/74098/read>).

mělo přispět k naprosté politické a ekonomické fragmentaci Gruzie. Na území Gruzie se usadilo ruské vojsko (1801), které tam vybudovalo vojenské základny stojící v zemi dodnes, a které v dnešní době vyvolávají spoustu otázek okolo jejich zrušení.¹³

Po těchto událostech byl nastolen vojenský okupační režim a zrušení gruzínského státu jako takového. Všechny společenské vrstvy společnosti se zhroutily a moc rodu Bagrationů padla. Ti byli zbaveni veškeré vládnoucí moci. I přes zajištění jejich ekonomické situace to vyvolalo mezi knížaty značnou vlnu nevole vůči ruskému jednání. Tak silný nátlak rusifikace v Gruzii vyvolával nepokoje i četné rolnické vzpoury.¹⁴ Vše bylo zapříčiněno i nepřiměřeným zvyšováním daní a přítomností ruských vojsk. Počátek XIX. století tedy můžeme považovat za období zrodu nacionálního myšlení v Gruzii. Povstání a boje proti ruské nadvládě ukázala nezdolnou vůli gruzínských obyvatel vymanit se z ruského vlivu. Rusko bylo nuceno zmobilizovat veškeré vojenské síly a i přes velká krveprolití se tyto boje staly velkou duchovní silou a inspirací budoucích generací k dalšímu boji za tuto národní ideu.¹⁵ Pro upevnění své moci tehdejší ruský car Alexandr I.¹⁶ zrušil autokefální gruzínskou Apoštolskou církev, a tím dal průchod dalším vzpourám národního hnutí. I přesto, že velká část její historie je spojena právě s Ruským impériem a následně pak Sovětským svazem, Gruzie nikdy nezapomněla na to kým je, a nebo čeho chce jako nezávislý stát dosáhnout.

¹³ RUSKODNES.cz, PEŠEK, P. (6.11.2006), *Rusko-gruzínský konflikt včera a dnes*. on-line: (<http://www.ruskodnes.cz/index.php?page=clanek&id=342>).

¹⁴ Největší rolnické vzpoury proběhly v letech 1841 v Gurii a 1857 v Samegrelu, které byly potlačeny ruskými vojsky a milicemi. VII. zasedanije Meždunarodnovo diskussionovo: *Istorija otnošenij Rasiji i Gruziji*. on-line: (<http://ria.ru/spravka/20100831/270631382.html>).

¹⁵ VACHNADZE, M., GURULI, V., BAKHTA, M., *Istorija Gruziji (s drevnějšich vremen do našich dněj)*. on-line: (<http://lib.rus.ec/b/74098/read>).

¹⁶ Alexandr I. Pavlovič, vládl v letech 1801 -1825. V letech 1801 -1804 definitivně připojil k Rusku Gruzii a to poté, co svrhl tamější dynastii Bagrationů. Pronikl na Sibiř a na Aljašku a v roce 1806 ovládl jižní Sachalin. ZACHÁROVÁ, M. *Alexandr I. Pavlovič, Car*. on – line: (<http://www.panovnici.cz/alexandr-i-pavlovic>).

1.2. Gruzie součástí SSSR a jeho zahraniční politika

Z ruského carského impéria se pomalu začal vytvářet nový socialistický stát. Jak píše E. A. Korovin: *Zahraniční politika každého státu je vždy spojena s politikou vnitřní. Sociální struktura, třídní tvář toho kterého státu určuje nejen jeho vnitřní politiku, nýbrž i linii jeho postupu v mezinárodních otázkách, neboť v obou případech se dostává výrazu zájmům jedněch a týchž společenských skupin.*¹⁷

Po Velké říjnové revoluci v roce 1917 bylo v Rusku svrženo císařství. Na Kavkaze přestal dále existovat ruský protektorát, protože státy začaly v návaznosti na revoluci volat po nezávislosti. Prozatimní vláda Ruska na Zakavkazsku převzala kontrolu a zřídila tzv. OZAKKOM¹⁸ (Speciální transkavkazský výbor), který měl na starosti hlídání a dodržování rozhodnutí, která vyšla z Moskvy. Jako předseda byl jmenován Charlamov a stal se zástupcem Ústavně demokratické strany kadetů. Během roku 1917 začal v Tbilisi fungovat zárodek státní moci, a vznikla Národní interstranická rada Gruzie, která stála v čele Národního hnutí za obnovení státní nezávislosti. Protože nebyla podpořena lidmi, konal se Národní kongres v Gruzii za přítomnosti zbylých kavkazských republik, podporovaný menševiky. Následkem bolševické revoluce pod vedením Lenina, se situace značně zkomplikovala. Sovětská vláda se pokoušela na Kavkaze posílit svou autoritu, ale po zhroucení prozatimní vlády vznikla, s podporou menševiků, Zakavkazská demokratická federativní republika. Díky tomu se 17. listopadu 1917 oficiálně Kavkaz distancoval od sovětského Ruska.¹⁹

Mezinárodní situace pro mladý sovětský stát, po svržení prozatimní vlády, byla tedy velice obtížná, i když se země opírala o ideologii Lenina,

¹⁷ KOROVIN, E. A., (1949). *Zásady Sovětské zahraniční politiky*. In: KOROVIN, E. A. – DĚBORIN, G. A. a kol., *Zahraniční politika SSSR od říjnové revoluce až po naše dny*. s. 7.

¹⁸ Особый Закавказский Комитет.

¹⁹ VACHNADZE, M., GURULI, V., BAKHTA, M., *Istorija Gruziji (s drevnějšich vremen do našich dněj)*. on-line: (<http://lib.rus.ec/b/74098/read>).

kteřou sám kladl na první místo, bylo potřeba zajistit a pod svůj vliv získat veškerou výkonnou moc v zemi. Aby zajistil bezpečnost svému bolševickému hnutí, staral se o potlačení možných nepřátel.²⁰ Sovětská země jich měla hodně, především ze svého okolí a států Dohody, které proti ní začaly vystupovat v jednotné frontě. Do roku 1918 neexistovala žádná země, která by s ní nezrušila vzájemné diplomatické styky. V literatuře, která vyšla v sovětském období, můžeme najít interpretaci tohoto jednání jako počínání Sovětského státu hlásající mír celému světu. Především se opírá o tvrzení, že Sovětská zahraniční politika měla za úkol vytvořit podmínky k vítězství nad nepřáteli, a zajistit aby státy, které do této chvíle bojovaly proti sovětskému státu, s ním uzavřeli mír.²¹ Okolní státy, tedy i Gruzie, měly v té době za to, že Rusko se postupně vydává na cestu demokratizace. S touto myšlenkou začal svou práci Národní kongres Gruzie v čele s Akakim Čchenkelim. Na sjezdu byl do rady Gruzie jmenován Noe Jordanija, který navrhoval myšlenku, že by Gruzie vstoupila pouze do demokratického Ruska pouze jako samostatná jednotka, bez jakýchkoliv pojítek se Sovětským svazem. Protože se s tím Sovětský svaz nemohl vyrovnat, začal s okupací v Kavkazu a získal část vojenské moci pod bolševické vedení. Vojenskou základnu se pokusil umístit v Tbilisi. Toto jednání Národní rada Gruzie zamítla a intervenci zamezila. I přesto však bylo jasné, že bolševické Rusko nepůjde demokratickou cestou, a že hlavní směr je totalitní režim.²² Gruzie zatím pracovala na upevnění svojí státnosti. Gruzínská národní rada 26. května 1918 vyhlásila Gruzínskou demokratickou republiku. Stalo se tak poté, co se rozpadla Zakavkazská demokratická federativní republika²³. Netrvalo

²⁰ LONGWORTH, P., (2005). *Dějiny Impéria. Sláva a pád ruských říší*, s. 231.

²¹ KOROVIN, E. A. – DĚBORIN, G. A. a kol., (1949) *Zahraniční politika SSSR od říjnové revoluce až po naše dny*, s. 15-17.

²² VACHNADZE, M., GURULI, V., BAKHTA, M., *Istorija Gruziji (s drevnějšich vremen do našich dněj)*. on-line: (<http://lib.rus.ec/b/74098/read>).

²³ V roce 1918 se od Ruska odtrhla Zakavkazská demokratická federativní republika (Gruzie, Arménie, Ázerbajdžán), ale po měsíci se rozpadla na tři samostatné státy, a to kvůli tomu, že Arméni a Gruzínci se orientovali hlavně na Německo a Azerové na Turecko. STUDIJNÍ POLITOLOGICKÝ SERVER, *Politický systém Arménie*. (2001), on-line: (<http://policy.euweb.cz/view.php?id=15>).

dlouho a po prohře Německa ve válce, byla jeho intervence, nejen v Gruzii, potlačena. Gruzínská národní rada se přejmenovala na parlament, v čele s předsedou Žondanijem. V roce 1919 bylo již ze 130 poslanců 109 menševiků. Gruzie se tedy pokusila o povstání, ve kterém byla tvrdě potlačena a vnější i vnitřní politická situace přiměla Gruzii k uzavření mírových smluv v Moskvě. Ty měly zajistit legitimní souhlas s bolševickým vedením v zemi.²⁴ V únoru 1921 bolševici za pomoci Rudé armády definitivně svrhli vládu a Gruzie se stala součástí Sovětského státu jako Gruzínská sovětská socialistická republika (Gruzínská SSR).²⁵ Hlavní ideologie SSSR čerpala ze zásad marxismu-leninismu, která zakládala hlavní myšlenku na tom, že kapitalismus je nedokonalý a bude nahrazen dočasným zřízením společnosti, socialismem, který se později přetransformuje v komunismus. Je třeba ale podotknout, že ani v jedné ze zemí SSSR se politická situace nepřibližovala, této charakteristice.²⁶ V roce 1921 byly v Moskvě uzavřeny smlouvy, které zabezpečovaly určitou míru spolupráce mezi Tureckem a SSSR. Jednalo se v nich o nastolení naprosto upřímné a otevřené vzájemné politiky, a vzájemný závazek neuzavírat mezinárodní smlouvy, se kterými by jedna ze stran nesouhlasila. Při této příležitosti Turecko uzavřelo i smlouvy se zakavkazskými sovětskými republikami, tedy Ázerbajdžánem, Arménií a Gruzii, o vzájemném přátelství.²⁷

Následující vývoj zahraniční politiky SSSR, nově pod vládou Stalina, zcela zničil naději Gruzie na politickou autonomii země. Druhá světová válka na poli mezinárodních vztahů rozpoutala veliké změny. Po napadení SSSR Německem se země zocelila. Ruské postavení se stalo

²⁴ XPOHOC.ru, Rumjancev, V. (2000) *Gruzinskaja demokratičeskaja respublika*. on-line: (http://www.hrono.ru/organ/ukaz_g/gruzia1918.php).

²⁵ PANASIA.ru, (2005). *Istorija Gruziji – ot antičnych do našich dněj*. on-line: (<http://www.panasia.ru/main/gruziya/sight/>).

²⁶ KULHÁNEK, S., (2011). *Analýza zahraniční politiky Svazu sovětských socialistických republik v letech 1985 - 1991*. In: DRULÁKOVÁ, R., DRULÁK, P., *Tvorba a analýza zahraniční politiky*, s. 152-153.

²⁷ BERJOZKIN, A.V., CHVOSTOV, V. M. (1981) *Dějiny zahraniční politiky SSSR 1917 – 1945*, s. 172-173.

jistější díky svému politickému smýšlení o socialismu jako společenském systému, a také pevnému postavení a vítězství nad fašismem. Komunistická strana v této době byla na vrcholu své moci. Během války se do jejích řad přidaly miliony dalších občanů.²⁸

Po Stalinově smrti se k moci dostal N. S. Chruščov. S jeho nástupem Gruzie získává větší samostatnost v řízení hospodářství a kulturního života.²⁹

Sovětský svaz začal intenzivněji prosazovat politiku mírového soužití, která se zakládala na budování mírových vztahů kapitalistických zemí se SSSR. Z důvodů podceňování tehdejšího vývoje Sovětského svazu vznikla koncepce studené války, kterou podporovaly imperialistické země v čele s USA i přesto, že se SSSR snažila tyto představy odvrátit. Pro kapitalistické země představovala SSSR především země zaostalé a agrární.³⁰ V 70. letech se mezi USA a SSSR vyvinula určitá míra spolupráce, hlavně v přípravách smluv o nešíření jaderných zbraní. Bylo to dáno tím, že se obě země bály jejich použití druhou stranou.³¹ Sovětská země se v následujících letech jevila jako stabilní a úspěšná, ale i přes velkou touhu v hospodářské produkci nikdy USA nedostihla. Také snaha nahradit nacionalismus marxistickým myšlením se SSSR moc nedařilo.³² Gruzie v této době, díky své geografické poloze u Černého moře, byla považována za oblíbenou destinaci pro sovětské elity. S tím byla spojena mnohá privilegia a pro zemi plynoucí zisky. Jenže ani to Gruzii nepřinutilo upustit ze svých nacionalistických tendencí, které v ní stále přetrvávaly.³³

²⁸ BERJOZKIN, A.V., CHVOSTOV, V. M. (1981) *Dějiny zahraniční politiky SSSR 1945 – 1976*, s. 6-7.

²⁹ PANASIA.ru, (2005). *Istorija Gruziji – ot antičnych do našich dněj*. on-line: (<http://www.panasia.ru/main/gruziya/sight/>).

³⁰ KOTYK, V., (1964) *O zahraniční politice socialistických států*, s. 18-19.

³¹ LONGWORTH, P., (2008). *Dějiny impéria. Sláva a pád ruských říší*, s. 266.

³² Tamtéž, s. 269.

³³ STATE.gov, U.S. Department of State, Bureau of European and Eurasian Affairs, (2. 4. 2012). *Background Note: Georgia*. on-line: (<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/5253.htm?>).

Od 80. let se k moci v SSSR dostal M. S. Gorbačov. Cílem jeho politiky bylo obnovení komunistického systému v zemi, který do té doby stagnoval. Bohužel jeho sliby a prozápadní styl politiky ve formě příslibů či různých reforem vysávaly rozpočet a nepřispívaly k budování vhodných podmínek pro reformy.³⁴ Způsob této Gorbačovovy politiky způsoboval ústup marxismu-linismu a následně destabilizaci země. Pro USA a Západ vykonal vše, co bylo připravováno pro rozpad SSSR. To mělo za následek, že se 31. prosince 1991 Sovětský svaz rozpadl a jeho státy se musely vydat samostatnou cestou.³⁵

2. Gruzie po rozpadu SSSR a její vnitropolitická situace

Gruzie v době před rozpadem SSSR čelila těžké ekonomické zkoušce, a stejně tak poté, co po rozpadu impéria obnovila svou nezávislost. Od roku 1970 v zemi začalo působit Národní hnutí pod vedením disidentů Zviada Gamsachurdija a Meraba Kostava. Díky Gorbačovově perestrojce se v zemi změnilo vedení komunistické strany. Nepokoje za osamostatnění probíhaly až do roku 1989, kdy se Gruzie odvolávala na porušování mírových smluv z roku 1920, tedy uznání její samostatnosti ze strany bolševiků či menševiků, a tím pádem právo na nezávislost. V zemi se podařilo potlačit vedoucí postavení komunistické strany a dosažení záruk k získání samostatnosti.³⁶ Nezávislost oficiálně vyhlásila v listopadu 1990, kdy byl zvolen neformální parlament, který po volbách zvolil k moci Zviada Gamsachurdiju. Vnitropolitická situace v zemi ale nebyla příznivá. Vzrůstalo napětí mezi Gruzíny a negruzínskými menšinami. Začaly se ozývat gruzínské regiony Jižní Osetie a Abcházie, které se začaly také dovolávat nezávislosti. To vyvolávalo k ozbrojeným konfliktům v zemi. Ekonomika v Gruzii zažila

³⁴ LONGWORTH, P., (2008). *Dějiny impéria. Sláva a pád ruských říší*, s. 273.

³⁵ PhDr. GROUŠL, J. CSc, *Hlavní příčiny destabilizace a rozpadu SSSR*, s. 11.

³⁶ PANASIA.ru, (2005). *Istorija Gruziji – ot antičnych do našich dněj*. on-line: (<http://www.panasia.ru/main/gruziya/sight/>).

jeden z největších propadů všech dob. Jen pro představu, v letech 1989–1995 klesl hrubý domácí produkt o 60%.³⁷

Po rozpadu SSSR vzniklo Společenství nezávislých států (SNS),³⁸ do kterého se právě Gruzie nebyla ochotná připojit. Nakonec své rozhodnutí musela přehodnotit z důvodů neustálých nepokojů v zemi, které jen přispívaly paralýze gruzínské ekonomiky a kolapsu národního hospodářství. Doufala, že vstup do společenství jí zajistí zlepšení vnitropolitické situace v zemi a členství mělo být jakýmsi garantem mírotvorných akcí.³⁹ Tehdejší autoritativní prezident Zviad Gamsachurdija byl svržen vojenskou radou a do čela země byl zvolen Eduard Ševardnadze. Ten do roku 1985 působil jako stranický a vládní činitel, než se stal ministrem zahraničí v Sovětském svazu, avšak při vzniku perestrojky⁴⁰ z Ruska odešel. Po rozpadu iméria se vrátil zpět do Gruzie, kde se stal v roce 1995 jejím nejvyšším představitelem.⁴¹ Během svého vládnoucího období se zasloužil o podepsání smlouvy mezi Ruskou federací a Gruzii ve věci úrovnání jihoosetinského konfliktu. Situace se zdála být uklidněna, ale politika prvního gruzínského prezidenta a také územní nepokoje, nedostatek surovinových a energetických zdrojů, značně zhoršily hospodářskou situaci v zemi.⁴² Nový prezident měl před sebou těžký úkol. Nastolit stabilitu v zemi, upevnit svou vládu, zahájit

³⁷ HANČILOVÁ, B. (1998). Gruzie klíč k zemím jižního Kavkazu. *Mezinárodní politika*. Vol. XXII, No. 5/98, s. 12-13.

³⁸ SNS bylo vytvořeno v prosinci roku 1991 a důvodem bylo řešení problému, který vznikl po rozpadu SSSR. Měl za úkol definovat vztahy mezi postsovětskými státy. Podpořit rozvoj, vytvořit společenství nezávislých států po vzoru Severoamerického společného trhu (NAFTA), atd..a vytvořit a formovat integrační model po vzoru EU. SULEIMANOV, E., (2007). *Rusko a postsovětský prostor*, s. 134-135.

³⁹ KUCHYŇKOVÁ, P., ŠMÍD, T. (EDS.), (2006). *Rusko jako geopolitický aktér v postsovětském prostoru*, s. 106-107.

⁴⁰ Perestrojka a glastnost, jinak překládáno jako přestavba a otevřenost. Je spojován s reformami v Rusku, lepší cestě k informacím a přestavbou ruské ekonomiky a hospodářství v zemi. Z hlavních představitelů byl M. Gorbačov.

⁴¹ CESKATELEVIZE.cz, ČT24, (31. 12. 2008). "Rozpad Sovětského svazu byla správná věc," říká Eduard Ševardnadze. on-line: (<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/osobnosti-na-ct24/40318-rozpad-sovetskeho-svazu-byla-spravna-vec-rika-eduard-sevardnadze/>).

⁴² HANČILOVÁ, B. (1998). Gruzie klíč k zemím jižního Kavkazu. *Mezinárodní politika*. Vol. XXII, No. 5/98, s. 13.

dialogy se Západem a vyřešit neustálé nárokování Ruské federace na jejich území. Ozbrojený převrat, který vedl k sesazení prezidenta Zviada Gamsachurdija přispěl k tomu, že se země rozdělila na dva tábory. Na stranu těch, kteří se považovali za jeho stoupence, a druhou stranu, která uznávala nového prezidenta Ševardnadzeho. Jeho cílem bylo vést zemi mírovou cestou, zvláště díky svým dobrým stykům s americkou administrativou. Také ekonomická situace v zemi se Ševardnadzemu podařila zlepšit díky navázání nové spolupráce se Světovou bankou a Mezinárodním měnovým fondem.⁴³ Gruzii vládl 8 let, než byl svržen tzv. Revolucí růží, které se budu věnovat v následujících kapitolách. Ševardnadze patřil k příznivcům vstupu země do NATO, ale zároveň si po celou dobu své vlády byl vědom toho, že jeho země nemůže opomíjet Rusko. Už jen z toho důvodu, že to je velká země s vysokým ekonomickým potenciálem, který nebyl pro Gruzii zanedbatelný.⁴⁴

Vnitropolitickou situaci v Gruzii nemůžeme považovat zcela za demokratickou. Jak vyplývá z vyjádření některých analytiků, je sice úspěšná v zavádění nových západních institucí, ale fungování demokracie tu bude možné až v průběhu budoucích let. Gruzínská vláda vždy jednala a bude jednat tak, aby to nekazilo její image prozápadního a demokratického smýšlení.⁴⁵ Obyvatelstvo Gruzie vnímalo nového prezidenta jako svou naději na lepší vývoj v zemi, a především na její stabilizaci. Armáda zde ještě nebyla dostatečně zformována, takže v průběhu nepokojů nebyla schopná nastolit příměří a situaci uklidnit. Bylo potřeba v zemi udělat pořádek a nastavit směr, kterým se země bude dále ubírat. Zemi chyběla průmyslová výroba a mimo jiné také případná

⁴³ HANČILOVÁ, B. (1998). Gruzie klíč k zemím jižního Kavkazu. *Mezinárodní politika*. Vol. XXII, No. 5/98, s. 13.

⁴⁴ ČT24, VLACH, T. "Rozpad Sovětského svazu byla správná věc," říká Eduard Ševardnadze. on-line: (<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/osobnosti-na-ct24/40318-rozpad-sovetskeho-svazu-byla-spravna-vec-rika-eduard-sevardnadze/>).

⁴⁵ HANČILOVÁ, B. (1998). Gruzie klíč k zemím jižního Kavkazu. *Mezinárodní politika*. Vol. XXII, No. 5/98, s. 13.

výzbroj pro vojáky. Prezidentská popularita stále stoupala, zvláště po té, co ze svého založil fond na obnovu a demokratizaci v zemi.⁴⁶

2.1. Příčiny vnitropolitických konfliktů, Revoluce růží

Gruzie je promíchána různými národy a kulturami. I přes svou několikaletou okupaci různými mocnostmi, nejdéle však ruskou, si země udržela svůj vlastní jazyk a kulturu, která je ale často narušována negruzínskými menšinami, které na jejím území žijí. Tyto menšiny neustále volají po svém osamostatnění a po získání nezávislosti. Pro Gruzínce tyto konflikty znamenají ztrátu integrity svého území, které si tak dlouho prosazovali a bránili jako celek. Možná právě proto se vnitropolitická situace vyhrcoje do nepřetržitých bojů a střetů, ze kterých nechce Gruzie ustoupit, protože vnímá svůj stát jako celek. Etnickým bojům se budu podrobněji věnovat v nadcházející kapitole své práce.

Křehké bezpečnostní prostředí státu a celého kavkazského regionu narušují, mj. nelegální ekonomické aktivity, mezi které patří obchod se zbraněmi, drogami a nebo korupcí. Gruzie leží na poměrně strategickém místě co se geopolitického hlediska týče. Svou nepřehlédnutelnou roli na mezinárodní scéně získává právě proto, že leží na hranici mezi Evropou a Asií, a také v místě střetu křesťanství a islámu. Politická situace v zemi je v takovémto případě dlouhodobě neudržitelná v míru. I přesto, že je země součástí Organizace spojených národů (OSN) nebo Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE), jejich aktivity nejsou v zemi vůbec dostačující.⁴⁷

Po pádu sovětského režimu se u moci držel již zmíněný Zviad Gamsachurdija, který intenzivně vedl protestní hnutí proti vlivu SSSR. To mělo za následek, že stejně jako ostatní země, které se snažily odvrhnout

⁴⁶ RUSKODNES.cz, PARSADANISHVILI, M., DOBBINS, M.,(24. 9. 2007) *Gruzie v období před „růžovou revolucí“ a po ní*. on-line: (<http://www.ruskodnes.cz/clanek.php?id=599&tisk=1>).

⁴⁷ RNDr. HOLEČEK, M., (2007). *Ohniska napětí ve světě*, s. 48.

sovětský režim, i Gruzie byla bojkotována ze strany Ruska. Výsledkem tohoto počínání byly mohutné protesty, ekonomické represe a hospodářský úpadek. To vše podporovalo růst etnických nepokojů a bojů za nezávislost menšin v zemi. Tlak na prezidenta a jeho vládu tak vzrůstal. Jednání Gamsachurdiji, jako nejvyššího představitele země, nebylo možné považovat za zcela optimální vzhledem k neklidné situaci, jaká zde panovala. Svým nevhodným jednáním na politické scéně docílil jen toho, že se Gruzie ocitla v politické izolaci, jak ze strany Ruska, které do jisté míry bylo vítané, ale především ze strany Západu. Důvodem byla jeho neschopnost zajistit změnu systému, dosáhla však pouze jeho nahrazení. Důsledkem tohoto počínání byl vyvolaný mocenský boj nově vzniklou opozicí, která si kladla za cíl Gamsachurdija násilně sesadit. Na jeho místo pak povolala Ševardnadzeho.⁴⁸ Ten se snažil docílit znovuotevření spolupráce se Západem, a částečně pak otevřít dialog s Ruskem. Byl si vědom toho, že pokud chce země vstoupit do NATO, nemůže Rusko ignorovat a nemůže se jím nechat ignorovat. Názor na spolupráci s Ruskem na chvíli ochladil v momentě, kdy se začali prosazovat především obyvatelé Jižní Osetie a Abcházie, kteří požadovali odtržení od Gruzie. Podporu v této věci hledali hlavně na straně Ruska. Neklidná vnitropolitická situace se tedy transformovala na mezinárodní úroveň, a konflikty začaly být klíčové v následujícím vývoji země.⁴⁹ Prezident Ševardnadze pomalu ztrácel důvěru obyvatel. V zemi, kde vláda vybudovala pravidla v demokratickém duchu, korupce neustávala. Politická a ekonomická situace nejevila známky zlepšení v takové míře, jakou obyvatelé při příchodu Ševardnadzeho očekávali. Sjednocení Gruzie, tedy včetně autonomních oblastí, se mu nedařilo získat pod kontrolou. Území si v podstatě vytvořila vlastní správu. Nepokoje v zemi

⁴⁸ RUSKODNES.cz, PARSADANISHVILI, M., DOBBINS, M., (24. 9. 2007) *Gruzie v období před „růžovou revolucí“ a po ní*. on-line: (<http://www.ruskodnes.cz/clanek.php?id=599&tisk=1>).

⁴⁹ RNDr. HOLEČEK, M., (2007). *Ohniska napětí ve světě*, s. 49.

k jeho sesazení začaly narůstat a zdát se nevyhnutelné.⁵⁰ Obyvatelé se dělili na prezidentovy příznivce a jeho odpůrce. Politická scéna vypadala stejně rozpolceně. K nárůstu odpůrců došlo ve chvíli, kdy se do čela opozice postavil Micheil Saakašvili.⁵¹ V listopadu 2003 došlo k parlamentním volbám, které byly prohlašovány za zmanipulované, a které podle všeho vyhrál Saakašvili. Po svém vítězství motivoval lid, aby začal protestovat proti prezidentovi a vládě, který nevěřil v jeho vítězství ve volbách. Začaly mohutné protesty. Stoupenci opozice se začali shlukovat ve více městech, a koncem listopadu vtrhli do parlamentu s růžemi v ruce. Od této chvíle se začalo povstání nazývat „Revoluce růží“ či „Růžová revoluce“.⁵² Opoziční předáci obsadili parlament a přinutili prezidenta uprchnout z budovy. Následující den se pokoušeli o dialog se Saakašvilim a dalšími zástupci opozice, Zurbamem Žvanijou a s Nino Burdžanadzeovou. Celému jednání byl přítomen i šéf ruské diplomacie Igor Ivanov. Opozice i lid žádal odstoupení prezidenta a vlády, jinak bude v mohutných protestech pokračovat.⁵³ Prezident po několika neúspěšných jednáních nakonec podal demisi a do čela země se před vyhlášením nových voleb postavila předsedkyně parlamentu Nino Burdžanadzeová. Poté, co se opoziční trojka lídrů zdála být sjednocená, nastal okamžik, kdy se nemohla shodnout v názoru, kam bude dále zemi směřovat. Ruský diplomat Ivanov se obával toho, že pokud se k moci dostane Saakašvili, a to se zdálo víc než pravděpodobné, Moskva ztratí veškerou možnost spolupráce v zemi, o kterou měla významný geopolitický zájem.⁵⁴ Po této listopadové revoluci se věci začaly v zemi odehrávat rychle. V lednových volbách, jak se

⁵⁰ RUSKODNES.cz, PARSADANISHVILI, M., DOBBINS, M.,(24. 9. 2007) *Gruzie v období před „růžovou revolucí“ a po ní*. on-line: (<http://www.ruskodnes.cz/clanek.php?id=599&tisk=1>).

⁵¹ ŠIMOV, J., (2005). Barevné revoluce v zemích SNS: To be continued? *Mezinárodní politika*. Vol. XXIX, No. 5/2005, s. 25.

⁵² RUSKODNES.cz, PARSADANISHVILI, M., DOBBINS, M.,(24. 9. 2007) *Gruzie v období před „růžovou revolucí“ a po ní*. on-line: (<http://www.ruskodnes.cz/clanek.php?id=599&tisk=1>).

⁵³ iDNES.cz, Reuters, (14. listopadu 2003). *Gruzínskou metropolí zmitají protesty*. on-line: (http://zpravy.idnes.cz/gruzinskou-metropoli-zmitaji-protesty-f0w-/zahranicni.aspx?c=A031114_155107_zahranicni_mad).

⁵⁴ HN.IHNED.cz, BĚLOŠEVSKÝ, D., (24. 11. 2003). *Pád Ševardnadzeho nezabavuje zemi nejistoty*. on-line: ([http://hn.ihned.cz/index.php?p=500000_d&&article\[id\]=13674750](http://hn.ihned.cz/index.php?p=500000_d&&article[id]=13674750)).

předpokládalo, vyhrál suverénně Saakašvili a na politické scéně začala politická čistka korupce, která byla v zemi značně rozšířena. Veliké množství státníků skončilo za mřížemi i včetně Ševardnadzeho příbuzných, kteří byli obviněni z úniků placení daní a dalších podvodů. Protikorupční vlna v Gruzii vyvolávala na Západě kladné ohlasy, především ze strany USA. Tehdejší ministr zahraničí Colin Powel byl dokonce přítomen na Saakašviliho inauguraci, aby vyjádřil souhlas s prezidentovým jednáním. Postavení nového prezidenta se zdálo být silné. Prohlašoval, že chce zlepšit vztahy s Ruskem a zvýšit kontrolu ruských utečenců do Gruzie.⁵⁵

2.2. Etnické konflikty a územní nepokoje

V této kapitole se postupně pokusím analyzovat konflikty v jednotlivých částech země. Protože ve všech konfliktech mělo co dočinění i Rusko, nemůžeme považovat tyto boje za čistě vnitropolitické, a proto jsem je nezačlenila do předchozí kapitoly. Zásahy Ruska a podpora autonomních oblastí byl jeden z důvodů, které zhoršily vzájemné vztahy s Gruzii, a které ovlivnily jejich další vývoj. Proto je můžeme řadit spíše na mezinárodní úroveň. Na území Gruzie můžeme najít dvě oblasti, které jsou největším ohniskem konfliktů už od dob vyhlášení nezávislosti země. Jsou to autonomní oblasti Jižní Osetie a Abcházie. Někdy se o slovo hlásí i Adžárie, ale ta spíše zůstává v pozadí, její prezident se nakonec Gruzii podvolil. Zbylé dvě oblasti byly v době sovětské okupace také její součástí, ale s vyhlášením nezávislosti země se přihlásily o samostatnost a Gruzie o ně na počátku 90.let přišla. V průběhu krvavých střetů s Gruzii využily pomoci Ruska, hlavně ekonomické a vojenské. To vyvolalo odpor opozičního hnutí, ale Saakašvili prohlašoval, že stejně jako se mu podařilo připojit Adžárie zpět ke Gruzii mírovou cestou, tak

⁵⁵ RESPECT.cz, PARTSKHALADZE, G., (16. 5. 2004). *Revoluce růží: díl druhý*. on-line: ([http://respekt.ihned.cz/index.php?p=R00000_d&&article\[id\]=36216390](http://respekt.ihned.cz/index.php?p=R00000_d&&article[id]=36216390)).

stejně sjednotí i zbylá dvě území.⁵⁶ Podívám se tedy na jednotlivá území podrobněji.

2.2.1. Konflikt na území Jižní Osetie

Jižní Osetie, kraj spíše hornatý a osídlený Osety, kteří sem přicházeli kvůli nátlaku Rusů, a kteří postupem času navýšili svůj počet natolik, že se stali sovětskou autonomní oblastí. Podle Tbilisi je toto území jen produktem stalinské národnostní politiky. Osetové chtěli docílit nezávislé republiky ve stejnou dobu co Gruzie, a nebo se případně spojit se svou bratrskou Severní Osetií, která je součástí Ruské federace, a tím pádem se stát její součástí. V roce 1990 jí Gruzie odebrala autonomii, a to vyvolalo vlnu nevole a vzrůstající konflikt začal eskalovat ve válku. Obě strany se ocitly v patové situaci, kterou neřešila ani přítomnost gruzínských ozbrojených složek pod vedením ruského generála.⁵⁷ Až o dva roky déle byla podepsána smlouva, která zaručovala zastavení bojů, ale nezajišťovala řešení celého konfliktu. Na místě byla zřízena Smíšená kontrolní komise (SKK)⁵⁸, která zajišťovala dodržování míru. Na území Jižní Osetie byl udržován statut quo, ale neřešil problematiku, která stále pulzovala a čekala na znovu otevření. Gruzínská strana se tedy v roce 2004 pokusila o vstřícný krok ve formě humanitární a finanční pomoci, ale tehdejší osetinský prezident Eduard Kokojty považoval tento krok spíše za skrytou agresi a zamezil humanitárním složkám přístup. Vláda si uvědomila, že postup nebude tak lehký, jako v případě Adžárie, a tak Saakašvili změnil svůj postoj, který do této chvíle zakládal na populistických krocích mírové cesty a dialogu. Pod záminkou rozvoje nelegálního obchodu na tomto území, nechal rozmístit další vojenské jednotky. Tyto jednotky v červenci 2004 zadržely ruskou kolonu

⁵⁶ ŠIMOV, J., (2005). Barevné revoluce v zemích SNS: To be continued? *Mezinárodní politika*. Vol. XXIX, No. 5/2005, s. 25.

⁵⁷ RNDr. HOLEČEK, M., (2007). *Ohniska napětí ve světě*. s. 50.

⁵⁸ SKK byla složena z mírových jednotek Gruzie, Jižní Osetie, Ruska a Severní Osetie, operovalo zde 1500 mírotvorců, z každé země po 500 mužích. KURANIAN, A., (2005). Gruzie druhý rok po „revoluci růží“. *Mezinárodní politika*. Vol. XXIX, No. 5/2005, s. 19.

nákladních vozů, která podle gruzínských zdrojů přivážela na území zbraně a munici. Rusko se nechalo slyšet, že to byla pouze výzbroj pro ruské mírotvorce. Následovalo zadržení gruzínských mírotvorců, které vyústilo v zasedání SKK. Gruzie na něm požadovala demilitarizaci zóny konfliktu a naznačila Rusku, že zasahuje do vnitropolitických záležitostí její země. Byla uzavřena dohoda, že se strana konfliktu zřekne zbraní a Gruzie se zaváže k odstranění dodatečných vojenských jednotek. V srpnu ale ještě došlo k obnovení ozbrojených střetů. Ty opětovně byly dohodou ukončeny a gruzínská vojska se stáhla.⁵⁹ Saakašvili nabídnul Jižní Osetii tzv. „širokou autonomii“, která zahrnovala i parlament a výkonný orgán, ale to Osetie odmítla s tím, že chce plnou nezávislost. Tak konflikt zůstával, až na občasné přestřelky, na bodu mrazu. Situace se vyhroutil v srpnu 2008, kdy Gruzie opět zvýšila na hranicích svou obranu, aby zesílila svou moc. Na to zareagovala především Moskva, která podnikla protiútok a obsadila všechny autonomní oblasti. Jižní Osetie jí poskytla své pozemky na vybudování vojenských základen s vizí, že s ní bude moci uzavřít alianci v rámci vlastního státu. Rusko, za přítomnosti pozorovatelských misí Evropské unie, nakonec uzavřelo mír, ale své základny tam dodnes mají.⁶⁰ Zdálo se, že Rusko ani na chvíli nehodlalo opustit jeden z klíčových bodů svého vlivu na Jižním Kavkaze, už jen pro existenci druhé části Osetie v Ruské federaci. K větší angažovanosti se pokusil gruzínský parlament, který vyzval Ruské síly k opuštění od peacekeepingových akcí a gruzínskou vládu k vypovězení Rusko-gruzínské dohody, která schvalovala jejich pobyt na gruzínském území.⁶¹ Gruzie se staví negativně k federativnímu uspořádání, a to ve

⁵⁹ KURANIAN, A., (2005). Gruzie druhý rok po „revoluci růží“. *Mezinárodní politika*. Vol. XXIX, No. 5/2005, s. 19.

⁶⁰ CESHATELEVIZE.cz, ČT24, (7. 8. 2009). *Spor o Jižní Osetii - stále doutnající konflikt*. online: (<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/63177-spor-o-jizni-osetii-stale-doutnajici-konflikt/>).

⁶¹ SULEIMANOV, E., (2007). *Rusko a postsovětský prostor*, s. 231-232.

smyslu: „Osetové mohou v Gruzii žít, ale musí respektovat její zákony a hranice“.⁶²

2.2.2. Konflikt na území Abcházie

Abcházie, která stejně jako Osetie vznikla během sovětské vlády, je národ multietnický, kde dominantní počet tvořili Gruzíni. V červenci 1992 následovali Osetii a vyhlásili svou samostatnost. Reakcí byl vpád gruzínské armády. Vypukly boje, které za podpory ruské strany dopadly pro Abcházii příznivě. Většina Gruzínů utekla nebo byla zabita, a tak se na tomto území stali Abcházové početnější skupinou.⁶³ Gruzie přislíbila mírové jednání, ale bylo jasné, že ho nedodrží. Abcházové měli výrazně proruské smýšlení a prioritou pro ně bylo udržení vztahů především s Moskvou. V květnu 2004 nabídla Gruzie návrh dokumentu, který zajišťoval Abcházii dohodu o budoucím uspořádání země. Mělo se jednat o federativní subjekt, který bude garantován ústavou. To by znamenalo, že zahraniční politika země, obrana nebo celní systém bude pod správou Gruzie a ostatní záležitosti zůstanou v rukách Abcházie. Tuto možnost Abcházie zamítla.⁶⁴ Nechtěla vůbec připustit jakoukoliv myšlenku federalizačních snah, které přicházely z Tbilisi, a spíše se pro podporu obracela za Moskvou. Moskva v té době veřejně popírala sebemenší styky či pomoc Abcházii i přesto, že tehdejší prezident Abcházie Vladislav Ardzinba v minulosti udržoval úzké styky s bývalým ruským ministrem zahraničí, Jevgenijem Primakovem a dalšími představiteli. Většina Abcházců má dokonce ruské občanství, nosí u sebe ruské pasy, a u některých najdete i ruskou měnu.⁶⁵

Gruzie a Abcházie se nemůže dohodnout hned na několika věcech. Napřed je zde otázka návratu uprchlíků. Jedná se buď o ty, co žili

⁶² RNDr. HOLEČEK, M., (2007). *Ohniska napětí ve světě*, s. 50.

⁶³ Tamtéž, s. 51.

⁶⁴ KURANIAN, A., (2005). Gruzie druhý rok po „revoluci růží“. *Mezinárodní politika*. Vol. XXIX, No. 5/2005, s. 19.

⁶⁵ SULEIMANOV, E., (2007). *Rusko a postsovětský prostor*, s. 233.

v nuceném exilu nebo o ti, kteří původně žili na jihu Abcházie v Gali. Dále je zde problém s politickým statutem Abcházie. Ta chce mít pouze statut nezávislé republiky ale Gruzie nabízí pouze nejvyšší stupeň autonomie. V neposlední řadě jsou problémem ruských jednotek, které i nadále přetrvávají na tomto území. Bez Ruska tedy není žádný další vývoj možný.⁶⁶ Zdálo se, že nemůže dojít k žádnému zlepšení v gruzínsko-abcházském střetu, ale se změnou abcházského prezidenta, kterým byl zvolen Sergej Bagapš (2005), se komunikace mezi Tbilisi a Suchumi značně zlepšila.⁶⁷

V současné době gruzínsko-abcházský konflikt má stále jen malou šanci, že bude vyřešen politicky. Zájmy zúčastněných stran jsou stále v naprostém rozporu. Politické úsilí o zastavení bojů je zatím neúspěšné, obnovení násilností by způsobilo jen další destabilizaci nejen v Abcházii, ale i celém regionu západního Kavkazu. To je nepřijatelné, ať už z hlediska zájmů Ruska, kde stále přetrvává hrozba destabilizace na severním Kavkazu, nebo ze strany Západu, kde hrozí šíření vojenských operací. Ty by mohly ohrozit přítomnost ropovodu ze Středozemního moře přes Kavkaz do Kaspického moře, z kterého pro Gruzii můžou plynout nemalé peníze.⁶⁸

Tyto územní nepokoje bohužel paralyzují dodržení cílů v zahraniční politice Gruzie, které si vytyčila, a mezi které patří vstup do NATO a EU.

3. Zahraniční politika Gruzie, snahy o vstup do NATO a spolupráce s EU

Gruzie se na poli mezinárodních vztahů prosazuje velice cílevědomě. Je členem OSN, OBSE, Organizace černomořské

⁶⁶ KURANIAN, A., (2005). Gruzie druhý rok po „revoluci růží“. *Mezinárodní politika*. Vol. XXIX, No. 5/2005, s. 19.

⁶⁷ SULEIMANOV, E., (2007). *Rusko a postsovětský prostor*, s. 234.

⁶⁸ NODIA, G., SCHOLTBACH, A. P., (2006). *The political landscape of georgia, political parties achievements challenges and prospects*, s. 209.

spolupráce (BSEC) a Mezinárodní organizace pro civilní letectví (ICAO).⁶⁹ Zahraniční politika Gruzie se ubírá dvěma hlavními směry. Prvním je spolupráce se Západem. Druhým je vymanit se z vlivu ruské sféry. Jak jsem již zmínila v úvodu mé práce, Gruzie se během své dosavadní existence snažila upevňovat svou svrchovanost a územní celistvost. Na tomto principu chce i nadále rozvíjet svou spolupráci s mezinárodními organizacemi a jednotlivými zeměmi světa.⁷⁰

Gruzínské snahy o zapojení do spolupráce se Západem z počátku nejevily známky úspěchu. Státy EU a USA začaly více vnímat kavkazský region až po rozpadu SSSR. Ale ani dnes, ale nemůžeme vidět ze strany Západu výrazné tendence k upevňování či vyvíjení vzájemné spolupráce. Gruzie, ani přes opakované výzvy, nedosáhla toho, aby se abcházskému konfliktu věnovalo více pozornosti.⁷¹ Mezinárodní společenství v této věci nechalo zcela volnou ruku Ruské federaci a respektovalo její koncepci blízkého zahraničí.⁷²

Gruzie se i přesto stále snaží integrovat do euroatlantických struktur, což je podmíněno jejím demokratickým režimem. Podle gruzínské rétoriky jde hlavně o to, aby posílila a upevnila své vztahy s národy, které s ní sdílí demokratické hodnoty a dodržování lidských práv. Gruzínská vláda se snaží oficiálně držet demokratických principů a budovat demokratické instituce, ale skutečnost je odlišná. Šance na demokracii není dosud reálná, což je dáno neschopností politiků

⁶⁹ SENÁT.cz, (2009). *Předkládací zpráva pro Parlament České republiky k návrhu na ratifikaci Dohody mezi vládou České republiky a vládou Gruzie o leteckých službách*. on-line: (<http://www.senat.cz/xqw/webdav/psssenat/original/58808/49840>).

⁷⁰ KAVKASIA.net, KUNČULIJA, L., (3.1.2011). *Vnešnjaia politika Gruziji 2010 goda*. on-line: (<http://kavkasia.net/Georgia/article/1294106159.php>).

⁷¹ HANČILOVÁ, B. (1998). Gruzie klíč k zemím jižního Kavkazu. *Mezinárodní politika*. Vol. XXII, No. 5/98, s. 13.

⁷² Koncepce blízkého zahraničí byla zavedena tzv. Kozyerovou doktrínou a měla zabezpečit klidný chod ruské zahraniční politiky vůči postsovětskému prostoru. Měla posílit roli Ruska jako regionální mocnosti a respekt v globální mezinárodněpolitické scéně vůči Západu. KUCHYŇKOVÁ, P., ŠMÍD, T. (EDS.), (2006). *Rusko jako geopolitický aktér v postsovětském prostoru*, s. 34-35.

poskytnout jistou míru samosprávy na lokální úrovni.⁷³ Odtud plyne její motivace dostat se do všech evropských i transatlantických struktur a institucí. Její zahraniční a bezpečnostní politika se odvolává na to, že chce docílit především vstupu do NATO, kde je jednou z podmínek demokratický režim. Dále chce docílit národní jednoty, nezávislosti, bezpečnosti a míru.⁷⁴ Také ve spojitosti s EU se Gruzie snaží o zapojení do spolupráce. V roce 2004 byla zahrnuta do Evropské sousedské politiky (ENP)⁷⁵, která vznikla pro vývoj spolupráce mezi novými sousedy a měla podpořit jejich rozvoj demokracie a ekonomickou stabilitu. Stalo se tak po podání návrhu Evropské komise do Evropské rady. Následovalo zveřejnění tzv. „country reports“, které dokumentovalo politickou a hospodářskou situaci zemí na Kavkaze a mělo objasnit, jakým směrem a jakým způsobem budou odstartovány akční plány k přiblížení legislativy všech zúčastněných států.⁷⁶

Motivaci Gruzie a jejím krokům k získání členství v těchto institucích se budu věnovat v následujících kapitolách. Zanalyzuji průběh integračních procesů a zhodnotím výsledek jejích snah.

3.1. Snahy Gruzie vstoupit do NATO

Po roce 2004 a nástupu Saakašviliho na prezidentský post se celá vnitřní i vnější politika změnila. Její prioritou byl vstup do NATO. Gruzínská angažovanost v této alianci započala mnohem dřív. Již od roku

⁷³ HANČILOVÁ, B. (1998). Gruzie klíč k zemím jižního Kavkazu. *Mezinárodní politika*. Vol. XXII, No. 5/98, s. 13.

⁷⁴ KRÍŽ, Z., SHEVCHUK, Z., (2009). Georgia on the way to NATO after the russian-georgian armed conflict in 2008. *Defence&Strategy*. Vol. XX, No. 1/2009, s. 103.

⁷⁵ ENP = *European Neighbourhood Policy*. Jedná se o návrh spolupráce, který byl navržen Evropskou radou a následně schválen v Kodani v roce 2002. Řeší ekonomické, politické a bezpečnostní otázky u zemí, které aspirují na členství v EU a ve kterých je potřeba politických a ekonomických reforem. Původně se počítalo jen s Moldávií, Ukrajinou a Běloruskem, ale po roce 2004 se přidaly i kavkazské republiky. EUROACTIV.CZ, (03.05.2010). *Evropská sousedská politika, Evropská sousedská politika je především 'partnerstvím pro reformu', říká eurokomisař Füle*. on-line: (<http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu0/clanek/evropska-sousedska-politika-je-predevsim-partnerstvim-pro-reformu-rika-eurokomisar-fle-007444>).

⁷⁶ KURANIAN, A., (2005). Gruzie druhý rok po „revoluci růží“. *Mezinárodní politika*. Vol. XXIX, No. 5/2005, s. 21.

1999 se zapojila do programu Partnerství pro mír (PFP)⁷⁷ a je členem jeho euroatlanické Rady partnerství. V roce 2004 navrhla doplňující návrh k programu, kde bylo zajištěno větší zapojení NATO do gruzínských státních reforem. O další dva roky později už Aliance přislíbila intenzivnější dialogy a užší spolupráci v přípravě na členství. To mělo za následek, že se Rusko začalo k celé věci stavět odmítavě a na Gruzii uvalilo ekonomické embargo. Gruzie na to reagovala obviněním čtyř Rusů ze špionáže. Rusko následně stáhlo své velvyslance ze země a zaútočilo na gruzínské radary. Situace se nakonec stabilizovala, ale stále zůstávala v podvědomí.⁷⁸ NATO se i nadále snažilo s Gruzii vést dialogy. Alianci šlo především o to, aby se v regionu dál podporovala bezpečnostní politika, zamezilo se šíření terorismu, zbraní hromadného ničení a separatistickým tendencím v celé oblasti. Do řešení se Aliance přímo nezapojovala, ale zcela podporovala úsilí jiných organizací, jako například OBSE, které se snažily tyto nepokoje řešit na místě.⁷⁹ Na začátku roku 2008 Rusko vydalo upozornění pro Gruzii, ve kterém ji varovalo před jejími snahami o vstup do NATO. Za předpokladu, že v nich i nadále bude pokračovat, budou rusko-gruzínské vztahy znovu destabilizovány⁸⁰. To vyústilo v ozbrojený konflikt, kterému se budu věnovat v samostatné kapitole bakalářské práce a ve kterém Rusko vyjádřilo plnou podporu separatistickým oblastem v Gruzii. Aliance tyto kroky odsoudila a vyzvala Rusko, aby přehodnotilo svůj postoj, protože svým jednáním narušuje princip bezpečnosti a regionální stability. Apelovalo na obě země, aby tento konflikt řešily mírovou cestou a

⁷⁷ PFP = Partnership for Peace. Program, který je součástí NATO a který má zajistit stabilitu a bezpečnost v Evropě. Snaží se zvyšovat stabilitu, budovat bezpečnostní politiku na základě demokratických zásad. Tento program patří mezi bilaterální spolupráci. MVCR.CZ, Ministerstvo vnitra ČR, (2010). *Partnerství pro mír*. on-line: (<http://www.mvcr.cz/clanek/partnerstvi-pro-mir.aspx>).

⁷⁸ KRÍŽ, Z., SHEVCHUK, Z., (2009). Georgia on the way to NATO after the russian-georgian armed conflict in 2008. *Defence&Strategy*. Vol. XX, No. 1/2009, s. 103.

⁷⁹ NATO.itn, Backgrounder, (2011). *Deepening relation with Georgia*. on-line: (http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_publications/20111109_backgrounder_nato_georgia-eng.pdf).

⁸⁰ KRÍŽ, Z., SHEVCHUK, Z., (2009). Georgia on the way to NATO after the russian-georgian armed conflict in 2008. *Defence&Strategy*. Vol. XX, No. 1/2009, s. 103.

v duchu základních principů Aliance. Nicméně zůstalo pouze u tohoto upozornění a výrazněji se do problému neangažovalo. Zejména z důvodu, že jakýkoliv zásah by v této chvíli byl spíše kontraproduktivní. Aliance si byla vědoma Putinova negativního přístupu k zásahům NATO na Kavkaze.⁸¹ Po ruské invazi na Kavkaz a umístění vojenských základů v separatistických oblastech, podpořilo Rusko odtržení těchto oblastí od Gruzie, uznalo jejich nezávislost. Pro NATO to znamenalo hrubé porušení vzájemných smluv a reagovalo odříznutím Ruska ze spolupráce a vzájemných dialogů. Jednalo se především o praktickou spolupráci ve válce v Afgánistánu a novou vzájemnou dohodu START, o snižování strategických zbraní.⁸² Rok po rusko-gruzínském konfliktu NATO oznámilo, že na území Gruzie proběhnou vojenská cvičení. To vzbudilo silně negativní reakce Ruska, které vnímalo jednání NATO jako provokaci.⁸³ Události spojené s rusko-gruzínským konfliktem ještě upevnily motivaci Gruzie ke členství v NATO. Politické elity v něm viděly nejen zajištění bezpečnosti, ale zároveň záruku v udržení územní celistvosti.⁸⁴ Gruzie v členství viděla i naději na lepší rozvoj své země, protože po válce s Ruskem se ocitla v ekonomické krizi. Následkem útěků obyvatel z místa bojů, jich mnoho přišlo o střechu nad hlavou. USA, tehdy v čele s prezidentem Bushem, se nechaly slyšet, že svůj postoj nezmění a pokusí se Gruzii finančně pomoci, a nadále budou podporovat její získání statutu kandidáta na vstup do Akčního plánu členství (MAP)⁸⁵. Prezident Bush byl zastáncem rozšíření Aliance až k hranicím Ruska, ale

⁸¹ KŘÍŽ, Z., SHEVCHUK, Z., (2009). Georgia on the way to NATO after the russian-georgian armed conflict in 2008. *Defence&Strategy*. Vol. XX, No. 1/2009, s. 104.

⁸² NATO.int, NATO Review, SHERR, J., *NATO a Rusko - vztahy odsouzené ke zklamání?* on-line: (http://www.nato.int/docu/review/2011/NATO_Russia/Disappointment/CS/index.htm).

⁸³ IDNES.cz, Reuters, (30.4.2009). *Rusko převzalo kontrolu nad hranicemi republik odtržených od Gruzie*. on-line: (http://zpravy.idnes.cz/rusko-prevzalo-kontrolu-nad-hranicemi-republik-odtrzenych-od-gruzie-12b-/zahranicni.aspx?c=A090430_155400_zahranicni_anv).

⁸⁴ KŘÍŽ, Z., SHEVCHUK, Z., (2009). Georgia on the way to NATO after the russian-georgian armed conflict in 2008. *Defence&Strategy*. Vol. XX, No. 1/2009, s. 108.

⁸⁵ MAP = Membership Action Plan, připravuje zemi na vstup do aliance. Je prostředkem pro orientaci pro zemi projevující zájem aby se seznámila s povinnostmi a podmínkami, které členství obnáší. Tento program má zajistit poradenskou činnost, podporu a asistenci. NATOAKTUAL.cz, (20.3.2008). *Česko chce Ukrajinu a Gruzii blíže NATO*. on-line: (http://www.natoaktual.cz/tiskni.aspx?r=na_zpravy&c=A080320_140419_na_cr_m02).

kvůli obavám z jeho negativní reakce bylo kandidátství Gruzie odloženo. Válka v roce 2008, podle všeho jen potvrdila možná rizika spojená s jejím členstvím.⁸⁶ To jí sice bylo přislíbeno, ale potřebné další kroky nebyly učiněny. I přesto, že NATO svou spolupráci s Gruzii zesílila, dalšímu vývoji vzájemných vztahů stále brání přítomnost ruských vojsk na jejím území. V současné době jsou ruské základny podporovány ze strany separatistických oblastí a jsou tam i nadále tolerovány. Pro vstup Gruzie do NATO se v referendu vyslovilo souhlasně celkem 77% Gruzínů. To že je Gruzie opravdu vážný zájemce, dokládá i fakt, že se zúčastňuje mezinárodních operací v Kosovu, Iráku a také v Afgánistánu.⁸⁷ Někteří Gruzínci a politické strany jsou stále kategoricky proti členství. Prezidentská kandidátka z roku 2008, Irina Sarishvili, zastává názor, že v případě větších vojenských akcí mezi Iránem a USA, bude pro Gruzii jako člena znamenat rozmístění vojenských základen na jejím území. S tím souvisí zapojení země do konfliktu a případné škody. Spolu s předsedou gruzínské Labouristické strany je Sarishvili spíše pro zachování neutrality země a nikoli angažování v organizacích s vojenským podtextem.⁸⁸ Po nástupu prezidenta Obamy do úřadu se celý proces vstupu Gruzie do NATO zbrzdil. Stalo se tak poté, co americký prezident zahájil s Ruskem dialog o případné spolupráci. Jeho hlavním cílem bylo podepsání Smlouvy START⁸⁹, která zjišťovala omezení jaderného arzenálu. Po jejím podepsání se objevilo další téma k

⁸⁶ IDNES.cz, ČTK, (25.10.2008). *Spojené státy podporují vstup Gruzie a Ukrajiny do NATO*. on-line: (http://zpravy.idnes.cz/spojene-staty-podporuji-vstup-gruzie-a-ukrajiny-do-nato-pxs/zahranicni.aspx?c=A081025_092958_zahranicni_ban).

⁸⁷ MZV.cz, Ministerstvo zahraničních věcí ČR, *Gruzie, členství v mezinárodních organizacích a regionálních uskupeních*. on-line: (http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asi/gruzie/politika/zahranicne_politicka_orientace.html).

⁸⁸ KRÍŽ, Z., SHEVCHUK, Z., (2009). Georgia on the way to NATO after the russian-georgian armed conflict in 2008. *Defence&Strategy*. Vol. XX, No. 1/2009, s. 106.

⁸⁹ START = Strategic Arms Reduction Treaty. Smlouva dáva oběma zúčastněným stranám 7 let na snížení počtu jaderných hlavic o třetinu. Také dovoluje oběma zemím vzájemnou kontrolu stavu jaderných zbraní na jejich území. Smlouva je již 3. v pořadí. Byla ratifikována prezidentem Obamou a Medveděvem v Praze v roce 2010. IHNEC.cz, ČTK, (5.2.2011). *Smlouva START vstupuje v platnost. Rusko a USA mají snížit arzenály o třetinu*. on-line: (<http://zpravy.ihned.cz/svet/c1-49788690-smlouva-start-vstupuje-v-platnost-rusko-a-usa-maji-snizit-arzenaly-o-tretinu>).

projednání. Jakým způsobem dále směřovat v otázce rozšíření NATO. Bylo jisté, že americký prezident nechce znovu ochladit vztahy s Ruskem, které se podařilo od studené války zlepšit. Ale jak dále postupovat v rozšíření Aliance na východ a zároveň nepopudit ruskou stranu? Aby bylo docíleno podmínek, které jsou stanoveny ve smlouvě, je potřeba stáhnout ruská vojska z Kavkazu, což se může Rusku jevit jako ztrátový krok.⁹⁰ Nicméně v prohlášeních amerického prezidenta můžeme stále pozorovat vyjádření podpory ke vstupu Gruzie do NATO. I když gruzínská demokracie má ještě stále co zlepšovat a musí učinit mnoho reforem, NATO stále vyjadřuje pozitivní postoj k jejímu členství. Bohužel zdoluhavá cesta dialogů s Aliancí a poukazování na nedostatky, které Gruzie musí ještě zpravit, může vést k otupení jejího odhodlání ke vstupu. Jedním ze závažných problémů, který Gruzii brzdí v dalších reformách a změnách, je nutnost vyjednávání s Ruskem a zájem členských států brát v úvahu i jeho zájmy.⁹¹

Gruzie je v současné době se vstupem do NATO na nulovém bodě, ale ze strany USA má stále podporu. Gruzie se nechala slyšet, že bude pokračovat ve svých reformních krocích k vybudování demokracie, ale šance na vyřešení situace v separatistických oblastech se zdají být v nedohlednu. Zřídila na svém území informační centrum, které má obyvatele informovat o změnách a připravit na reformy. Gruzie stále nepřestává aspirovat na členství v NATO a prohlubovat vzájemnou spolupráci.⁹² Generální tajemník NATO, Rasmussen, se nechal slyšet, že

⁹⁰ REVUEPOLITIKA.cz, ŠLECHTA, O., (8.7.2009). *Schůzka v Moskvě a budoucnost rusko-amerických vztahů*. on-line: (<http://www.revuepolitika.cz/clanky/126/schuzka-v-moskve-a-budoucnost-rusko-americkych-vztahu>).

⁹¹ KRÍŽ, Z., SHEVCHUK, Z., (2009). Georgia on the way to NATO after the russian-georgian armed conflict in 2008. *Defence&Strategy*. Vol. XX, No. 1/2009, s. 109.

⁹² NATO.int, Backgrounder, (2011). *Deepening relation with Georgia*. on-line: (http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_publications/20111109_backgrounder_nato_georgia-eng.pdf).

od posledního summitu v roce 2008, se Gruzie značně zlepšila na své cestě do Aliance a nadále by měla pokračovat ve svých reformách.⁹³

I přes navenek pozitivní reformy je potřeba si uvědomit, že prezident Saakašvili je do určité míry vnímán okolím jako diktátor. V roce 2013 se plánují prezidentské volby do kterých už nemůže Saakašvili kandidovat, proto se začíná hovořit o nově připravované reformě, která by omezovala pravomoci prezidenta a posílila moc předsedy vlády. S největší pravděpodobností se právě Saakašvili stane zmíněným předsedou vlády, a pokud projde změna ústavy, jeho pravomoci budou i poté v zemi výrazné.⁹⁴ Otázkou tedy zůstává do jaké míry může být v zemi vybudována demokracie.

3.2. Snahy Gruzie o integraci s EU

Spolupráci Gruzie a EU můžeme pozorovat již od roku 1999 od momentu, kdy byla vyhlášena nezávislou republikou. V té době byla uzavřena bilaterální Dohoda o partnerství a spolupráci (PCA)⁹⁵, která byla v roce 2006 ještě upravována v Akčním plánu ENP. Měla docílit hlubší míry hospodářské integrace a politické spolupráce mezi oběma stranami v rozmezí pěti let.⁹⁶ Sousedská politika Unie sice naznačovala, že Gruzie nemá reálnou šanci v dlouhodobém horizontu stát se členem, ale získává tím ekonomickou a politickou podporu. EU obrátila svou pozornost na toto území, především pro jeho atraktivitu z hlediska evropské energetické

⁹³ PressExpres.eu, HAJDARI, L., (9. 11. 2011). *Generální tajemník NATO v Gruzii přivítal reformní pokroky na cestě do NATO.* on-line: (<http://www.pressepress.eu/blog/2011/11/09/generalni-tajemnik-nato-gruzii-privital-reformni-pokroky-na-ceste-nato/>).

⁹⁴ MZV.cz, *Gruzie. Vnitropolitická charakteristika.* on-line: (http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asi/gruzie/politika/vnitropoliticka_charakteristika.html).

⁹⁵ PCA = Partnership and Cooperation Agreement. Dohoda znamenala pro Gruzii užší spolupráci s EU v oblasti ekonomické, kulturní a politické spolupráce. Spolupráci v otázkách energetických zdrojů a uzavírání bilaterálních dohod na jednáví v oblasti Černého moře. MZV ČR, (8.1.2011). *Východní partnerství.* on-line: (http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/evropska_unie/vnejsi_vztahy_eu/vychodni_partnerstvi/vychodni_partnerstvi.html).

⁹⁶ EEAS.eu, Ministry of Foreign Affairs of Georgia, (2012). VADACHKORIA, B., *Georgia.* on-line: (http://eeas.europa.eu/georgia/index_en.htm).

bezpečnosti.⁹⁷ Gruzie tvoří výhodnou tranzitní oblast, která přispívá k lepším obchodům v oblasti vedení ropovodů a plynovodů z Baku do Evropy. Díky strategickému umístění Gruzie může EU vést energetickou politiku bez přítomnosti Ruska. Klíčovou roli v tomto tranzitním bodu mimo ruské kompetence, hraje ropovod Baku-Tbilisi-Ceyhan (BTC), který má významný podíl na přísunu ropy do Evropy.⁹⁸ Pro Gruzii spolupráce znamená především finanční pomoc. Energetická bezpečnost je založena na principu spolupráce zúčastněných států v oblasti energetiky a zdrojů. Gruzie může ve věci jistým způsobem přispět díky ropovodu, který vede přes její území. Finanční podpora vývoje ropovodu ze strany EU znamená pro evropské trhy nezávislost na ruských dodávkách. To může způsobit jistá omezení v ruské zahraniční politice, zejména v jejím zneužívání energetické bezpečnosti. EU se sice snaží navázat spolupráci s Ruskem, ale to nedodrží podmínky, které Unie má, a samo Rusko Unii nepovažuje za rovnocenného partnera.⁹⁹

Po rusko-gruzínském konfliktu poskytla EU Gruzii na humanitární pomoci 6 milionů EUR. Na zasedání v Bruselu v roce 2008 pak odsouhlasila zřízení Civilní pozorovatelské mise, která měla Gruzii pomoci v kontrole stažení ruských vojsk. Pozorovatelé se měli rozmístit zejména v nárazníkových zónách válečných oblastí.¹⁰⁰

Před válkou s Ruskem měla Gruzie jednu z nejvíce progresivních ekonomik v regionu, bohužel po ní ze země odešlo mnoho zahraničních investorů, a proto pomoc EU přišla zemi více než vhod. EU si kladla za cíl oživit gruzínskou ekonomiku a zároveň zformovat jejich vzájemnou spolupráci. Spolu se Světovou bankou uspořádala dárcovskou

⁹⁷ AMO.cz, Asociace pro mezinárodní otázky, (3.5.2009) TICHÝ, L. *Význam Jižního Kavkazu pro energetickou bezpečnost EU a rusko-gruzínský konflikt*. on-line: (<http://www.amo.cz/publikace/vyznam-jizniho-kavkazu-pro-energetickou-bezpecnost-eu-a-rusko-gruzinsky-konflikt-.html>).

⁹⁸ Tamtéž.

⁹⁹ LEONARD, P., POPESCU, N., *A Power Audit of EU-Russia Relations*. on-line text: (<http://ecfr.eu/page/-/documents/ECFR-EU-Russia-power-audit.pdf>).

¹⁰⁰ EEAS.eu, Ministry of Foreign Affairs of Georgia, (2012). VADACHKORIA, B., *Georgia*. on-line: (http://eeas.europa.eu/georgia/index_en.htm).

konferenci, aby se shromáždily další potřebné finanční zdroje, které k úplnému zotavení Gruzie chyběly. Peníze, které EU přislíbila nakonec poskytla jen částečně.¹⁰¹

Když se v roce 2011 za podpory Ruska konaly v Abcházii volby, EU zcela podpořila svrchovanost a celistvost Gruzie. Výsledky voleb ani samotné volby neuznala. Do funkce zvláštního zástupce Evropské unie pro jižní Kavkaz a řešení krize v Gruzii byl povolán francouzský diplomat Philippe Lefort. Jeho hlavním úkolem bylo urovnání zdejších nepřetržitých sporů. Docílil určité mírové smlouvy, ale gruzínská strana i nadále nehodlá vést žádný dialog s abcházskou vládou o jejím uznání. Gruzie tímto pomocným krokem Unie pocítila důležitost svého postavení a její motivace pro budoucí začlenění do evropského uskupení ještě zintenzivněla.¹⁰² Chvílemi se zdálo, že tento zájem zahraniční politiky převýšil gruzínskou touhu po vstupu do NATO. Po válce nastal okamžik, kdy NATO z důvodu znovuoobnovení spolupráce s Ruskem, přesunulo své aktivity na Kavkaze do pozadí. Hlavně proto, aby nějakým způsobem nepopudilo ruskou stranu. Proto klíčovou roli v bezpečnostních otázkách začala hrát EU, která nevyvolávala tak silné negativní reakce ze strany Ruska. Unie začala v Gruzii plnit několik klíčových rolí. Mimo pozorovatelské mise, se tu dále jednalo o roli EU odhadce. Komise, která byla pro tyto účely vytvořena, měla za úkol odhadovat postupný vývoj poválečné situace mezi Ruskem a Gruzii, a včas odhalit případné znovuootevření konfliktu a jeho následky na fungování ropovodu BTC. Třetí funkcí EU na území Gruzie byla role prostředníka mezi Medveděvem a Saakašvilim. EU bohužel, stejně jako NATO, nemohla přímo zasahovat do vnitropolitických problémů v zemi, ale vyjádřila svou

¹⁰¹ EC.EUROPA.eu, Evropská komise, (22.10.2008). *Pomoc Gruzii je na cestě*. on-line: (http://ec.europa.eu/news/external_relations/081022_1_cs.htm).

¹⁰² CONSILIUM.europa.eu, Rada Evropské unie, Pozorovatelská mise EU v Gruzii, (30.8.2011). *EU nadále podporuje územní celistvost Gruzie*. on-line: (<http://www.consilium.europa.eu/homepage/showfocus?lang=cs&focusID=76363>).

plnou podporu v její stabilizaci.¹⁰³ Zástupci Rady Evropské unie poznamenali, že následující parlamentní volby a volby prezidentské budou vážnou zkoušku demokratického pokroku v zemi. Zatím byla Gruzie od EU oceněna za boj s korupcí a plnění podmínek k dosažení bezvízového pohybu s dalšími zeměmi EU. Pokud by se dosáhlo završení této bezvízové politiky a volného obchodu, znamenalo by to pro Gruzii obrovský pokrok a zlepšení obchodního styku se Západem. EU se také znovu pokouší obnovit diskuze mezi Tbilisi a Moskvou k vyřešení jejich vzájemného konfliktu.¹⁰⁴

Jak ve spojitosti s EU, tak u vstupu do NATO je pro Gruzii klíčové vyřešení vnitropolitické situace. Konflikt se separatistickými oblastmi, kde jsou stále přítomna ruská vojska, je potřeba řešit smířčí cestou. Pokud se toto Gruzii nepodaří, její vyhlídky na členství v každé z organizací bude bez náznaku na úspěch.

4. Rusko – gruzínské vztahy po roce 2000

Situace mezi Ruskem a Gruzíí je od rozpadu SSSR napjatá. V současné době mezi oběma zeměmi nepanují žádné diplomatické vztahy, Rusko uzavřelo svůj trh pro gruzínské zboží a zavedlo vízovou povinnost.¹⁰⁵ K zlepšení vzájemných vztahů by napomohlo ukončení ruské podpory separatistických republik na území Gruzie. Se zhoršenou situací mezi oběma stranami je spojená postava prezidenta Saakašviliho, jenž není v Moskvě příliš oblíben, a který stále doufá v znovusjednocení a vytvoření federativního gruzínského státu. Rusko se nehodlá vzdát svých imperialistických tendencí a nelze ani přehlédnout jeho vyjádření podpory

¹⁰³ EUROPEANDIALOGUE.org, RUSSETSKY, A., DOROKHINA, O., (24.10.2010). *Georgia And The European Union: Perspectives For 2011*. on-line: (<http://eurodialogue.org/energy-security/Georgia-And-The-European-Union-Perspectives-For-2011>).

¹⁰⁴ EASTBOOK.eu, WOŹNIAK, A., (29.2.2012). *Georgia: Receives Favourable Feedback from the EU*. on-line: (<http://eastbook.eu/en/2012/02/material-en/information-material-en/georgia-receives-favourable-feedback-from-the-eu/>).

¹⁰⁵ EaPCOMMUNITY, *Gruzija, vněšnjaja politika*. on-line: (<http://www.easternpartnership.org/node/3197>).

Jižní Osetie a Abcházie v podobě vydávání ruského občanství obyvatelům těchto území. Dále pak významnou část problému tvoří přítomnost ruských vojsk na území Gruzie. To vše je nepřekonatelnou překážkou ve zlepšení vzájemných vztahů.¹⁰⁶

Dlouhodobé snahy Gruzie o odtržení se ze sféry ruského vlivu a její prozápadní myšlení mělo za následek, že původní vazby, založené především na ekonomických principech, byly zcela zpřetrhány. Jedním ze sporů, který podnítil celkově napjatou současnou situaci, můžeme považovat okamžik, kdy v roce 2006 Gruzie nařkla Rusko, že neadekvátně zasahuje do vnitropolitické situace v zemi. Tedy že se pokouší o anexi Jižní Osetie a Abcházie pod záminkou snahy o vyřešení dlouhodobého sporu. K tomuto obvinění ještě gruzínská vláda přidala fakt, že Rusko nedodrží mezinárodní úmluvy z dob minulých. Ty se týkaly jejich vojenských základen¹⁰⁷, které byly postaveny v rámci SNS a udržování míru v Abcházii. Tehdejší ruský ministr zahraničních věcí Igor Ivanov se tehdy na Istanbulsém summitu OBSE (1999) nechal slyšet, že se jedná pouze o rusko-gruzínskou bilaterální záležitost a že nikdo nemá právo do této věci dále zasahovat. Tím dal jasně najevo nesouhlas ruské strany, se začínajícím a rychle rostoucím zájmem USA o oblast. Základny měly být do roku 2001 uzavřeny a zlikvidovány, ale Rusko tak dosud neučinilo.¹⁰⁸ USA, ve spolupráci s NATO, se začaly v této věci angažovat poté, co se Gruzie stala strategickým místem pro rozvíjení jejich euroasijské politiky. Šlo především o zvýšení americké vojensko-politické sféry vlivu, získání dalšího území ke svým obchodním záměrům a expanzi dále na východ. Jednání vyvolalo v Moskvě nervozitu.

¹⁰⁶ ŠIMOV, J. (2005). Rusko a východoevropské státy SNS: Co dál po vítězství Juščenka? *Mezinárodní politika*. Vol. XXIX, No. 4/2005, s. 18.

¹⁰⁷ Rusko mělo na území Gruzie od roku 1995, celkem 4 základny. V roce 1999 stáhlo své dvě základny ve Vaziani a v Gudautě, kde se stěhování dokončilo až v roce 2005. Další dvě základny měly být vyklizeny, dle dohody mezi oběma zeměmi, do roku 2008. KUCHYŇKOVÁ, P., ŠMÍD, T. (EDS.), (2006). *Rusko jako geopolitický aktér v postsovětském prostoru*, s. 116.

¹⁰⁸ RUSKODNES.cz, PARSADANISHVILI, M., DOBBINS, M., (24. 9. 2007). *Gruzie v období před „ružovou revolucí“ a po ní*. on-line: (<http://www.ruskodnes.cz/index.php?page=clanek&id=599>).

Argumentovala tím, že uzavření vojenských základen bylo plánováno za předpokladu, že ruským likvidačním četám bude zajištěna maximální bezpečnost. Dalším důvodem, který ruská strana pokládala za adekvátní, byl nedostatek finančních prostředků. USA jim pro tento důvod již v roce 2000 poskytly finanční obnos na podporu likvidace základen a stejně tak neváhaly finančně pomoci s odsunem ruských vojsk i nyní, po vypršení sjednané doby.¹⁰⁹

Dalším zlomovým bodem ve vzájemných vztazích, který přispěl ještě více k rozkolu, byla situace po „Růžové revoluci“ v roce 2004. Ruská federace se nemohla smířit s nově zvoleným prezidentem Saakašvilim, který otevřeně propagoval protiruskou politiku, a také intenzivní vojensko-politickou spolupráci s USA. I přesto, že Ševardnadze nebyl vyznavačem ruské politiky a politické cíle se od Saakašviliho zvláště nelišily, pro Rusko představoval mnohem menší nebezpečí právě proto, že jeho zahraničně-politické cíle nebyly tak razantní jako u jeho nástupce. Když bylo jasné, že Saakašviliho pozice v Gruzii je pevná, Rusko se přidalo na stranu tří separatistických republik a vyhlásilo jim plnou vojenskou podporu. To mělo způsobit nabourání důvěry v Saakašviliho vládní příznivce a obvinil je, že proti zákonnému prezidentovi vyvolali puč. Tento krok znamenal pro budoucí vývoj a vzájemné soužití obou zemí jeden z okamžiků, který jen přispěl k vzájemným dlouhodobým konfliktům, které vyescalovaly rokem 2008 rusko-gruzínským konfliktem.¹¹⁰

4.1. Percepce Kavkazu v ruské zahraniční politice

Pro lepší pochopení ruského jednání a některých jeho kroků v rámci konfliktních situací s Gruzii je potřeba zmínit jeho hlavní cíle zahraniční politiky. V této kapitole shrnu hlavní priority, které Rusko má na území Kavkazu.

¹⁰⁹ SULEIMANOV, E., (2007) *Rusko a postsovětský prostor*, s. 226 – 227.

¹¹⁰ KUCHYŇKOVÁ, P., ŠMÍD, T. (EDS.), (2006). *Rusko jako geopolitický aktér v postsovětském prostoru*, s. 118 – 119.

Ruská zahraniční politika získává prestiž tím, že předvádí svému okolí svou sílu v hospodářském vývoji a ekonomickém růstu. Důraz klade na budování bezpečnosti i přesto, že ve skutečnosti nemá žádných nepřátel, od kterých by jí hrozilo přímé ohrožení.¹¹¹ Ruská vláda se snaží o rozšíření svého vlivu v mezinárodním měřítku, to tedy znamená, že jakákoli neklidná politická situace v okolních státech může znamenat oslabení jeho vlivu v oblasti. V takovém případě, a zde můžeme konkrétně poukázat na Gruzii, hrozí, že tento vnitropolitický konflikt přesáhne její hranice a následně ohrozí stabilitu ruských hranic.¹¹² Podobně je tomu v případě NATO, jehož vojenskou koncepci Rusko hlasitě odsuzuje. Především pro jeho rozšiřování působnosti o postsovětský prostor si Rusko začalo uvědomovat, jak moc je ohrožena evropská geopolitická struktura.¹¹³

V zahraničně-politické orientaci Ruska v oblasti Kavkazu je jeho primární zájem získání moci nad oblastmi se zdroji nerostných surovin. Tedy získat primární vliv na transport a těžbu.¹¹⁴ Tyto cíle ve velké míře schovává za posilování bezpečnostní politiky i přesto, že jeho snaha ovládnout region je zřejmá. Pravděpodobně nejvíce evidentní je tato taktika právě na vztazích s Gruzii. Intervence ruských vojsk jen rozdmýchává již přítomné konflikty. Přestože se tyto vojenské jednotky schovávají za pomocné síly v jejich řešení, je zřejmé, že tato bezvýchodná situace na gruzínském území jen nahrává ruské strategii. Napomáhá zabránit vlivu Západu, případně vstupu do NATO, a jiných mezinárodních organizací, které nepřispívají záměrům ruské zahraniční

¹¹¹ NKP.cz, DOBROVSKÝ, L., (17. 1. 2002). *Proměny Ruska za V. V. Putina (vnitřní a zahraniční politika)*. on-line: (http://www.nkp.cz/seminar/promeny_ruska.htm).

¹¹² RAND.org, OLIKER, O., CRANE, K., [et al.], (2009). *Russian foreign policy : sources and implications*. s. 17, on-line: (http://www.rand.org/pubs/monographs/2009/RAND_MG768.pdf).

¹¹³ OBČANSKÝINSTITUT.cz, THOM, F., (2001). *Ruská politika vůči Střední Evropě: Kontinuita a současné trendy*. on-line: (<http://www.obcinst.cz/cs/RUSKA-POLITIKA-VUCI-STREDNI-EVROPE-KONTINUITA-A-SOUCASNE-TRENDY-c640/>).

¹¹⁴ KUCHYŇKOVÁ, P., ŠMÍD, T. (EDS.), (2006). *Rusko jako geopolitický aktér v postsovětském prostoru*. Brno: Mezinárodní politologický ústav, s. 135.

politiky.¹¹⁵ Rusko si plně uvědomuje zásadní věc, a to že Jižní Kavkaz, tedy konkrétně Gruzie a Arménie, nedisponuje přímo na svém území žádnými nerostnými surovinami. Hlavním činitelem v ropném průmyslu je Ázerbajdžán, který reálně není na Rusku závislý, především díky ropovodu BTC. Může si tedy dovolit k Rusku více, než zbylé dvě země, které pouze na jeho bohatství profitují tím, že ropovod vede přes jejich území.¹¹⁶

Celá hospodářská situace v regionu není nijak povzbudivá. Po výrobcích z kavkazských zemí není prakticky žádná poptávka, a země jsou, byť jen částečně, tak stále závislé na ruském exportu, a hlavně importu.¹¹⁷ Země od konce studené války usiluje o post globální mocnosti, ale vzhledem k velkému konkurentu, jako jsou USA, je nucena smířit se případně se subregionálním hegemonem. I přesto, že bývalý prezident Putin souhlasil s umístěním amerických základen v regionu, a především v Afgánistánu, je zřejmé, že tato skutečnost ohrožovala pozici Ruské federace ve střední Asii. USA začaly zvyšovat vliv v této oblasti a tím způsobovat vysoké mocenské ztráty ruské straně. V případě Kavkazu to znamenalo, že státy, které nechtěly podléhat Rusku se obracely na Západ s prosbou o spolupráci a odříznutí z ruského vlivu.¹¹⁸

Rusko i přesto na poli mezinárodních vztahů zaujímá nezanedbatelnou roli. Je stálým členem Rady bezpečnosti OSN, účastníkem skupiny G8 a v dalších mezinárodních i regionálních organizacích. Je nezanedbatelným hráčem v oblasti ekonomického a politického vývoje v mezinárodních vztazích. Podle koncepce zahraniční politiky Ruské

¹¹⁵ KUCHYŇKOVÁ, P., ŠMÍD, T. (EDS.), (2006). *Rusko jako geopolitický aktér v postsovětském prostoru*. Brno: Mezinárodní politologický ústav, s. 136 - 137.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 113.

¹¹⁷ HODAČ, J., STREJČEK, P., (2008). *Politika Ruské federace v postsovětském prostoru a střední Evropě*, s. 189 – 191.

¹¹⁸ IJBSSNET.com, PhD. WIECLAWSKI, J., (2011). *Contemporary Realism and the foreign policy of the Russian Federation*. on-line: (http://www.ijbssnet.com/journals/Vol._2_No._1;_January_2011/16.pdf).

federace předložené členům OSN v roce 2008 se země chce zaměřit na následující cíle:

- svrchovanost a bezpečnost státu i jednotlivce
- podpora dobrých sousedských vztahů i ve státech, kterými bouří konflikty, pomoc s jejich řešením
- propagace ruského jazyka a kultury v cizích státech, jako významného kulturního dědictví ruského národa
- zajištění konkurenceschopnosti v globalizovaném světě¹¹⁹

Výčet zahraničně-politických cílů je uveden pro shrnutí a přehled, jakým způsobem Ruská federace směřuje. Zvláště proto, aby překonala následky studené války, jejích stereotypů a dále se rozvíjela a upevňovala své postavení na poli mezinárodních vztahů.¹²⁰

V dnešní zahraniční politice Ruské federace se mnoho nezměnilo, jak uvedl šéfredaktor ruského časopisu *Rusko v globální politice* Fjodor Lukyanov. Dále v rozhovoru zmínil, že přestože orientace Ruska se přemístila spíše na Čínu a Asii, neznamená to, že by zcela zavrhl své původní úmysly, kterými je upevnění svého vlivu v postsovětských zemích či na Kavkaze. Naopak, její volnější přístup může jen zlepšit vzájemné rusko-americké vztahy. Rusko chce zůstat flexibilní a připravené reagovat na neustále měnící se situaci v úrovni vnějších vztahů. Letošní volba ruského prezidenta (2012) v tomto tématu moc nezmění.¹²¹

¹¹⁹ MAXIMSNEWS.com, UN, Maxims News Network, (31. 6. 2008). *The foreign policy concept of the Russian Federation.* on-line: (<http://www.maximsnews.com/news20080731russiaforeignpolicyconcept10807311601.htm>).

¹²⁰ Tamtéž.

¹²¹ VALDAICLUB.com, Politics, KRIVOBOK, R., (8. 11. 2011). *Russia's foreign policy after 2012.* on-line: (<http://valdaiclub.com/politics/34260.html>).

4.2. Rusko-gruzínský konflikt

Konflikt, který byl vyvrcholením vzájemných sporů, jinak nazývaný jako Blesková válka, dle mého názoru, byl mezi oběma zeměmi zásadní. Z tohoto důvodu mu věnuji samostatnou kapitolu. Situace mezi Ruskem a Gruzii se vyhroutil právě touto válkou a její následky ve vzájemných vztazích se táhnou dodnes. Nejen proto, že každá ze zúčastněných zemí svaluje vinu na druhou, jde o důsledky, jaké válka zanechala. A které se odrazily v zahraniční politice obou zemí a vzájemných vztazích. Pro lepší analýzu zmíněné problematiky jsem si vyčlenila samostatnou kapitolu, kde podrobněji popíši příčiny, průběh a následky konfliktu, který sice skončil jistým příměřím, ale vzájemné vztahy to nezlepšilo.

Počátkem roku 1990 bojovaly obě separatistické země za své odtržení od Gruzie. Jejich odhodlání zesílilo v momentě, kdy si Osetové začali uvědomovat jedinečnou šanci v rozpadajícím se SSSR. Poté, co nezávislost získala Gruzie, nejvyšší představitelé Jižní Osetie na ní vyhlásili samostatnost. Tehdejší ruský prezident Boris Jelcin vyzval Gruzii k tomu, aby oběma státům přiznala určitý politický status, který by konflikt uklidnil. Gruzie odmítla. Jižní Osetie tedy začala podnikat kroky, na jejichž konci se prohlásila za nezávislou republiku. V té době nebyla nikým uznána. V roce 2004 nastoupil k vládě Saakašvili, který mimo jiné sliboval, že gruzínské území znovu sjednotí. Jižní Osetii nabídl autonomii v rámci jednoho státu, ale ta nabídku nepřijala a dále bojovala za úplné odtržení.¹²² V referendu, které se konalo v roce 2006, velká většina Osetů hlasovala pro odtržení.

Ve chvíli, kdy byly jasné úmysly Gruzie dostat se do NATO, začala ruská strana být ve věci více aktivní. Nechtěla rozšiřování Aliance, dále na východ dovolit. Celý konflikt a ozbrojená válka začala ve chvíli, kdy ruská armáda vstoupila na separatistická území a potlačila gruzínské

¹²² PRI.org, The World, Public Radio International, (12. 8. 2008). *Backstory of Russian-Georgian conflict*. on-line: (<http://www.pri.org/stories/world/backstory-russia-georgia.html>).

jednotky. Ty se na územích pokoušely získat kontrolu a boje za nezávislost potlačit.¹²³ Rusko vybízelo Gruzii k vyjednávání a příměří, ale po zásahu, kdy Rusko narušilo gruzínský letecký prostor, to bylo nereálné. Ruská vláda oběma republikám uznala plnou nezávislost, čímž odstartovala pětidenní ozbrojený konflikt mezi Ruskem a Gruzii.¹²⁴

Válka tedy začala 7. srpna 2008 ve chvíli, kdy Gruzie napadla leteckými i pozemními útoky Jižní Osetii a Rusko na to reagovalo vysláním na místo tisíce vojáků, kteří měli pomocí pumových náletů získat kontrolu nad celým územím.¹²⁵ Rusko tak jednalo hlavně proto, že chtělo zabránit válce, která hrozila mezi Osety a Gruzii. Gruzínský prezident se bránil tím, že útok vedli první Osetové. Rusko bylo kritizováno za to, že použilo nepřiměřené síly na údajné potlačení konfliktu. K celé situaci se vyjádřila i Rada bezpečnosti OSN, EU i NATO, ale věc dále neřešila ani jedna strana. Po rozpoutání rusko-gruzínské války se do bojů začalo zapojovat i abcházské obyvatelstvo. Na pomoc jim ruská strana opět poskytla dělostřelectvo a letecké síly. Boje se udály v abcházském údolí Kodori.¹²⁶ Gruzie vyhlásila válečný stav a Rusko začalo postupovat dál za hranice Jižní Osetie. Jeho vojsko se dostalo až k městu Tbilisi. Gruzie na tento urychlený postup reagovala stažením svých vojsk a navrhla Moskvě příměří. Ta tuto možnost zamítla, protože chtěla docílit rezignace Saakašviliho. Mezinárodní organizace a USA začaly vysílat do Tbilisi své zástupce, aby napomohli zemi vyjednat o míru. Gruzínský prezident schválil všechny body příměří, které navrhovali

¹²³ iDNES.cz, REUTERS, (8. 9. 2008). *Mezinárodní soudní dvůr začal řešit konflikt mezi Gruzii a Ruskem*. on-line: (http://zpravy.idnes.cz/mezinarodni-soudni-dvur-zacal-resit-konflikt-mezii-gruzii-a-ruskem-10v-zahranicni.aspx?c=A080908_085935_zahranicni_jpl).

¹²⁴ ČESKÝROZHLAS.cz, DVOŘÁK, M., (9. 8. 2010). *Přesně před 2 lety propukla rusko-gruzínská pětidenní válka*. on-line: (http://www.rozhlas.cz/cro6/stop/_zprava/769074).

¹²⁵ PRI.org, The World, Public Radio International, (12. 8. 2008). *Backstory of Russian-Georgian conflict*. on-line: (<http://www.pri.org/stories/world/backstory-russia-georgia.html>).

¹²⁶ iDNES.cz, PROKOP, D., REUTERS, (9. 8. 2008). *Gruzie vyhlásila válečný stav, do bojů se zapojila i Abcházie*. on-line: (http://zpravy.idnes.cz/gruzie-vyhlasila-valecny-stav-do-boju-se-zapojila-i-abchazie-plb-zahranicni.aspx?c=A080809_072208_zahranicni_jte).

a počítaly i se stažením ruských vojsk z Gruzie.¹²⁷ Dohoda o příměří tedy byla sjednána 12. srpna 2008 za přítomnosti ruského prezidenta Dmitrije Medveděva, gruzínského prezidenta Michaila Saakašviliho, a francouzského prezidenta Nicolase Sarkozyho. Ten zastupoval Evropskou unii v prosazování mírových jednáních. Realizace dohody byla definitivně dojednána 8. září 2008, s velikým přičiněním francouzského prezidenta. Tomu je v této věci přisuzována hlavní role v uklidnění tohoto konfliktu, na rozdíl od jednání Mezinárodního společenství a Rady bezpečnosti OSN, které v této věci selhaly. Respektive jejich selhání spočívalo v tom, že včasné nereagovaly a nezamezily eskalaci rusko-gruzínské války.¹²⁸ Celá pětidenní válka se nesla v duchu vzájemného obviňování, kdo koho a kde napadnul. Ruská strana se bránila, že Gruzie byla iniciátorem bojů a porušila práva. Gruzie zase obviňovala Rusko, že nedodrželo mírové body, tedy že znovu zaútočilo i poté, co se Gruzie stáhla. Rusko v průběhu událostí přerušilo svá jednání s Gruzii. Medveděv a Saakašvili nenacházeli společnou řeč. Válka nakonec byla definitivně ukončena až stažením ruských vojsk na rozkaz jejich prezidenta.¹²⁹ Poválečná situace v obou zemích byla na bodu mrazu. Konfliktem se nic nevyřešilo. Podle zpravodajských analytiků dalo Rusko vyhroceným bojem a následným ukončením najevo, že situace ve východní Evropě, a vůbec v kavkazském regionu, má zcela pod kontrolou. Mezinárodní organizace či samotné USA se v tomto ohledu nijak zvlášť neangažovaly, a tím ubezpečily Rusko, že ve svém regionu je nedotknutelné.¹³⁰

¹²⁷ IHNED.cz, GREPLOVÁ, K., (12. 8. 2008). *Přehledně: Gruzie vs. Rusko. Válka na hranici Evropy.* on-line: (<http://zpravy.ihned.cz/svet/c1-26369770-prehledne-gruzie-vs-rusko-valka-na-hranici-evropy>).

¹²⁸ CEIIG.ch, Council of The European union, (2009). *Independent International Fact – Finding Mission on the Conflict in Georgia. Volume I.* on-line: (http://www.ceiig.ch/pdf/IIFMCG_Volume_I.pdf).

¹²⁹ IHNED.cz, CVRČEK, M., (10. 8. 2008). *Válka v Gruzii: Medveděv hlásí klid zbraní.* on-line: (<http://zpravy.ihned.cz/svet/c1-26311960-valka-v-gruzii-medvedev-hlasi-klid-zbrani>).

¹³⁰ IDNES.cz, VODIČKA, M., (12. 8. 2008). *Analýza: Proč Rusové končí právě teď a proč takhle?* on-line: (http://zpravy.idnes.cz/analiza-proc-rusove-konci-prave-ted-a-proc-takhle-fbd-domaci.aspx?c=A080812_145951_nazory_jba).

4.3. Vývoj vzájemných vztahů

V posledních letech můžeme pozorovat na vzájemných vztazích jistý pokrok. Především neopadl zájem Ruska o získání vlivu na území, které po rozpadu SSSR ztratilo. Rusko se snaží najít v Zakavkazsku spojení k tomu, aby mohlo dál rozvíjet svou vůli pro získání přístupu k zásobám ropy a zemního plynu. V případě, že západní státy podpoří, aby ropovody vedly pouze na území Ruska, bude to pro Kavkaz znamenat komplikaci jeho emancipace, a zároveň posílení závislosti regionu na Rusku. Vše se odvíjí od průběhu mírových procesů na území ozbrojených konfliktů: Jižní Osetie a Abcházie. Při pohledu na současnou situaci můžeme s jistotou říct, že ani v jednom případě nejsou vyhlídky na rychlé vyřešení a dosažení kompromisu.¹³¹

Gruzie v současné době, jako vstřícný krok, zrušila vízovou povinnost mezi oběma zeměmi. Nabídku Ruska o obnovení diplomatických vztahů zatím Gruzie zamítla s tím, že nebude podnikat žádné další vstřícné kroky, pokud bude Rusko i nadále uznávat samostatnost dvěma separatistickým republikám na jejím území. Diplomatické styky s Ruskem prozatím pro Gruzii prozatím švýcarští diplomaté.¹³² Pokud Rusko neustoupí ze svého postoje a uznání autonomních republik, vyhlídky na úplné vyřešení těchto vztahů neexistují. Obě republiky se zároveň nikdy nesmíří s myšlenkou integrace do Gruzie. Proto tento problém zůstává stále nevyřešen.

¹³¹ HANČILOVÁ, B. (1998). Gruzie klíč k zemím jižního Kavkazu. *Mezinárodní politika*. Vol. XXII, No. 5/98, s. 13.

¹³² MEDIAFAX.cz, STREUBLOVÁ, D., (2. 3. 2012). *Rusko nabízí Gruzii obnovení diplomatických vztahů*. on-line: (<http://www.mediafax.cz/zahranici/4017609-Rusko-nabizi-Gruzii-obnoveni-diplomatickych-vztahu>).

Závěr

V historii se na území dnešní Gruzie formovalo hned několik kmenů. Dva největší z nich, Kolchové a Ibérové se spojily, aby společně vytvořily území, na kterém dalším vývojem vznikala rozdrobená knížectví. Ta se postupem let spojovala a oddělovala v závislosti na tom, kým byly ovládány. I přesto území jevílo známky soudržnosti a touhy zůstat jednotným útvarem jazykem a kulturou. V té době se začal formovat gruzínský národ, který čelil nátlaku okolních říší. Po neustálých vpádech Arabů, Turecka a Byzance a věčného přerozdělování území, se Gruzie uchýlila ke zlomovému rozhodnutí. Kvůli neúspěšné žádosti o pomoc na západ, se tedy, z neustálých bojů oslabená Gruzie, obrátila na východ. Jako nového spojence přijmula ruské impérium. To byl klíčový okamžik, který znamenal pro obě země dlouhodobou spolupráci a vliv na následující vývoj gruzínského národa.

Gruzie se stala zemí, která hledala své místo na poli mezinárodních vztahů a snažila se získat silnější postavení, než jen statut postsovětské republiky. Chtěla docílit mnohem významnější role než jen státu pod vlivem Ruska. Podle vedení zahraniční politiky můžeme sledovat, že se země snaží obracet svou sféru zájmu na Západ. Snaha o získání nových partnerů v rámci mezinárodních organizací a důležitého postavení z pohledu západních států je velice cílevědomá. Během gruzínského vnitropolitického vývoje se prozápadní směr zájmu rozvíjel jak za vlády Ševarnandzeho, tak jeho nástupce Saakašviliho. Ten od chvíle, kdy se revolucí dostal k moci, vedl prozápadní politiku mnohem intenzivněji než jeho předchůdce. Otevřeně hlásal své politické cítění, protiruské jednání a touhu zformovat republiku, která tvrdě hájí své zájmy.

Její dychtivost po členství v NATO a případně spolupráce s EU je natolik silná, že popírá jakoukoliv možnost ztráty části svého území a

postoupení separatistickým republikám. Běh událostí kolem formování uceleného státu, a tím pádem popření práva na samostatnost konfliktních území, má za následek, že celkový vývoj země spíše brzdí. Integraci do každého z uskupení brání fakt, že nespár na jejím území stále trvá. Podmínkou pro postup k získání postu kandidáta je vnitřní stabilita země a nepřítomnost bojů na daném území. Motivace a hnací síla Gruzie k získání spojenců na Západě tkví ve vyhlídce odtržení se ze sféry ruského vlivu. Gruzínský prezident Saakašvili nenašel společnou řeč s Moskvou, a následkem toho ani podporu v ucelení svého území. Je potřeba také připomenout, že podmínkou ke vstupu do NATO je demokratický režim kandidátské země. Gruzie, od doby vyhlášení své nezávislosti, sice udělala značný pokrok v podobě nových reforem, ale stejně jako ostatní postsovětské státy, stále nelze přehlédnout přítomnost řízené demokracie. Tedy takové demokracie, která i přes přítomnost svobodných voleb, stále sdržuje u moci tytéž osoby. Sám Saakašvili je někdy považován za nedemokratického prezidenta, protože ne vždy jeho zvolení na prezidentský post bylo považováno za spravedlivé.

Dalším ze zahraničně-politických cílů Gruzie se jeví spolupráce s USA. Gruzie si chce zajistit ve vzájemných vztazích podporu na obranu proti Rusku, a také pomoc v integraci do evropských struktur. Z této spolupráce plynou do Gruzie finanční prostředky, které země pro svůj další rozvoj a oživení své ekonomiky potřebuje. Rusko-gruzínská válka nechala následky, které v zemi přetrvávají a způsobily rozčarování z naděje na prozápadní integritu. I přes tyto aspekty Gruzie stále pracuje na svém image republiky s touhou po členství v NATO a případnou spolupráci s EU.

V závěru své práce bych chtěla ještě zmínit, že vyhlášení nezávislosti Jižní Osetie a Abcházie, na úkor Gruzie, by vyřešilo mnoho nespárů a možných budoucích konfliktů, které z přítomnosti tohoto nevyřešeného problému stále pramení. Gruzie nechce přijít o čtvrtinu

svého území a zároveň nechce rozšířit sféru ruského vlivu. Pokud se ale nezmění postoj obou zemí a gruzínské vlády, splnění jejich zahraničně-politických cílů je v nedohlednu. Otázkou stále zůstává, zda se současným gruzínským prezidentem je vůbec šance na změnu postoje.

Seznam použité literatury

BERJOZKIN, A.V., CHVOSTOV, V. M. (1981) Dějiny zahraniční politiky SSSR 1917 – 1945. Praha: Nakladatelství Svoboda.

BERJOZKIN, A.V., CHVOSTOV, V. M. (1981) Dějiny zahraniční politiky SSSR 1945 - 1976. Praha: Nakladatelství Svoboda.

DRULÁKOVÁ, R., DRULÁK, P. (2011). Tvorba a analýza zahraniční politiky. Praha: VŠE, Oeconomica.

HANČILOVÁ, B. (1998). Gruzie klíč k zemím jižního Kavkazu. Mezinárodní politika. Vol. XXII, No. 5/98, Praha: ÚMV.

HODAČ, J., STREJČEK, P., (2008). Politika Ruské federace v postsovětském prostoru a střední Evropě. Brno: Mezinárodní politologický ústav.

KOROVIN, E. A., (1949). Zásady Sovětské zahraniční politiky. In: KOROVIN, E. A. – DĚBORIN, G. A. a kol., Zahraniční politika SSSR od říjnové revoluce až po naše dny. Praha: Svět Sovětů.

KOTYK, V., (1964) O zahraniční politice socialistických států. Praha: Nakladatelství politické literatury.

KŘÍŽ, Z., SHEVCHUK, Z., (2009). Georgia on the way to NATO after the russian-georgian armed conflict in 2008. Defence&Strategy. Vol. XX, No. 1/2009, Brno: Ústav strategických studií Univerzita obrany.

KUCHYŇKOVÁ, P., ŠMÍD, T. (EDS.), (2006). Rusko jako geopolitický aktér v postsovětském prostoru. Brno: Mezinárodní politologický ústav.

KURANIAN, A., (2005). Gruzie druhý rok po „revoluci růží“. Mezinárodní politika. Vol. XXIX, No. 5/2005, Praha: ÚMV.

LONGWORTH, P., (2005). Dějiny Impéria. Sláva a pád ruských říší. Praha – Plzeň: Beta – Dobrovský&Ševčík.

NEUBAUEROVÁ, E. (1981). Gruzie / Od bájně Kolchidy po dnešek. Praha: Vyšehrad.

NODIA, G., SCHOLTBACH, A. P., (2006). The political landscape of georgia, political parties achievements challenges and prospects. The Netherlands: Eburon Academic Publishers.

PhDr. GROUŠL, J. CSc, (1995) Hlavní příčiny destabilizace a rozpadu SSSR. Edice Alfa, č. 1: Vydavatel JUDr. Jaroslav Weber.

RNDr. HOLEČEK, M., (2007). Ohniska napětí ve světě. Praha: Kartografie PRAHA, a.s., Nakladatelství České geografické společnosti, s.r.o..

SULEIMANOV, E., (2007) Rusko a postsovětský prostor. Praha: Eurolux Bohemia, a.s.

ŠIMOV, J. (2005). Rusko a východoevropské státy SNS: Co dál po vítězství Juščenka? Mezinárodní politika. Vol. XXIX, No. 4/2005, Praha: ÚMV.

ŠIMOV, J., (2005). Barevné revoluce v zemích SNS: To be continued? Mezinárodní politika. Vol. XXIX, No. 5/2005, Praha: ÚMV.

Internetové zdroje

AMO.cz, Asociace pro mezinárodní otázky, (3. 5. 2009) TICHÝ, L. *Význam Jižního Kavkazu pro energetickou bezpečnost EU a rusko-gruzínský konflikt*. On-line verze: (<http://www.amo.cz/publikace/vyznam-jizniho-kavkazu-pro-energetickou-bezpecnost-eu-a-rusko-gruzinsky-konflikt-.html>).

CEIIG.ch, Council of The European union, (2009). *Independent International Fact – Finding Mission on the Conflict in Georgia. Volume I*. On-line verze: (http://www.ceiig.ch/pdf/IIFMCG_Volume_I.pdf).

CESKATELEVIZE.cz, ČT24, VLACH, T. (30. 12 .2008) "*Rozpad Sovětského svazu byla správná věc,*" říká Eduard Ševarnadze. On-line verze: (<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/osobnosti-na-ct24/40318-rozpad-sovetskeho-svazu-byla-spravna-vec-rika-eduard-sevarnadze/>).

CESKATELEVIZE.cz, ČT24, (31. 12. 2008). "*Rozpad Sovětského svazu byla správná věc,*" říká Eduard Ševarnadze. On-line verze: (<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/osobnosti-na-ct24/40318-rozpad-sovetskeho-svazu-byla-spravna-vec-rika-eduard-sevarnadze/>).

CESKATELEVIZE.cz, ČT24, (7. 8. 2009). *Spor o Jižní Osetii - stále doutnající konflikt*. On-line verze: (<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/63177-spor-o-jizni-osetii-stale-doutnajici-konflikt/>).

CESKYROZHLAS.cz, DVOŘÁK, M., (9. 8. 2010). *Přesně před 2 lety propukla rusko-gruzínská pětidenní válka*. On-line verze: (http://www.rozhlas.cz/cro6/stop/_zprava/769074).

CLOVEKVTISNI.cz, *Humanitární a rozvojová pomoc, Gruzie*. on-line: (<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=285>).

CONSILIUM.EUROPA.eu, Rada Evropské unie, Pozorovatelská mise EU v Gruzii, (30. 8.2011). *EU nadále podporuje územní celistvost Gruzie*. On-line verze:

(<http://www.consilium.europa.eu/homepage/showfocus?lang=cs&focusID=76363>).

EaPCOMMUNITY.org, (2010-2012). *Gruzija, vněšnja politika*. On-line verze: (<http://www.easternpartnership.org/node/3197>).

EASTBOOK.eu, WOŽNIAK, A., (29. 2. 2012). *Georgia: Receives Favourable Feedback from the EU*. On-line verze: (<http://eastbook.eu/en/2012/02/material-en/information-material-en/georgia-receives-favourable-feedback-from-the-eu/>).

EC.EUROPA.eu, Evropská komise, (22. 10. 2008). *Pomoc Gruzii je na cestě*. On-line verze: (http://ec.europa.eu/news/external_relations/081022_1_cs.htm).

EEAS.eu, Ministry of Foreign Affairs of Georgia, (2012). VADACHKORIA, B., *Georgia*. On-line verze: (http://eeas.europa.eu/georgia/index_en.htm).

EUROACTIV.cz, (3. 5. 2010). *Evropská susedská politika: Evropská susedská politika je především 'partnerstvím pro reformu', říká eurokomisař Füle*. On-line verze: (<http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu0/clanek/evropska-sousedska-politika-je-predevsim-partnerstvim-pro-reformu-rika-eurokomisar-fle-007444>).

EUROPEANDIALOGUE.org, RUSSETSKY, A., DOROKHINA, O., (24. 10. 2010). *Georgia And The European Union: Perspectives For 2011*. On-line verze: (<http://eurodialogue.org/energy-security/Georgia-And-The-European-Union-Perspectives-For-2011>).

HN.IHNED.cz, BĚLOŠEVSKÝ, D., (24. 11. 2003). *Pád Ševardnadzeho nezbavuje zemi nejistoty*. On-line verze: ([http://hn.ihned.cz/index.php?p=500000_d&&article\[id\]=13674750](http://hn.ihned.cz/index.php?p=500000_d&&article[id]=13674750)).

iDNES.cz, ČTK, (25. 10. 2008). *Spojené státy podporují vstup Gruzie a Ukrajiny do NATO*. On-line verze: (http://zpravy.idnes.cz/spojene-staty-podporuji-vstup-gruzie-a-ukrajiny-do-nato-pks-/zahranicni.aspx?c=A081025_092958_zahranicni_ban).

iDNES.cz, PROKOP, D., Reuters, (9. 8. 2008). *Gruzie vyhlásila válečný stav, do bojů se zapojila i Abcházie*. On-line verze: (http://zpravy.idnes.cz/gruzie-vyhlasila-valecny-stav-do-boju-se-zapojila-i-abchazie-plb-/zahranicni.aspx?c=A080809_072208_zahranicni_jte).

iDNES.cz, Reuters, (14. 11. 2003). *Gruzínskou metropolí zmítají protesty*. On-line verze: (http://zpravy.idnes.cz/gruzinskou-metropoli-zmitaji-protesty-f0w-/zahranicni.aspx?c=A031114_155107_zahranicni_mad).

iDNES.cz, Reuters, (8. 9. 2008). *Mezinárodní soudní dvůr začal řešit konflikt mezi Gruzii a Ruskem*. On-line verze: (http://zpravy.idnes.cz/mezinarodni-soudni-dvur-zacal-resit-konflikt-mezi-gruzii-a-ruskem-10v-/zahranicni.aspx?c=A080908_085935_zahranicni_ipi).

iDNES.cz, Reuters, (30. 4. 2009). *Rusko převzalo kontrolu nad hranicemi republik odtržených od Gruzie*. On-line verze: (http://zpravy.idnes.cz/rusko-prevzalo-kontrolu-nad-hranicemi-republik-odtrzenych-od-gruzie-12b-/zahranicni.aspx?c=A090430_155400_zahranicni_anv).

iDNES.cz, VODIČKA, M., (12. 8. 2008). *Analýza: Proč Rusové končí právě teď a proč takhle?* On-line verze: (http://zpravy.idnes.cz/analyza-proc-rusove-konci-prave-ted-a-proc-takhle-fbd-/domaci.aspx?c=A080812_145951_nazory_jba).

IHNED.cz, CVRČEK, M., (10. 8. 2008). *Válka v Gruzii: Medveděv hlásí klid zbraní*. On-line verze: (<http://zpravy.ihned.cz/svet/c1-26311960-valka-v-gruzii-medvedev-hlasi-klid-zbrani>).

IHNED.cz, ČTK, (5. 2. 2011). *Smlouva START vstupuje v platnost. Rusko a USA mají snížit arzenály o třetinu.* On-line verze: (<http://zpravy.ihned.cz/svet/c1-49788690-smlouva-start-vstupuje-v-platnost-rusko-a-usa-maji-snizit-arzenaly-o-tretinu>).

IHNED.cz, GREPLOVÁ, K., (12. 8. 2008). *Přehledně: Gruzie vs. Rusko. Válka na hranici Evropy.* On-line verze: (<http://zpravy.ihned.cz/svet/c1-26369770-prehledne-gruzie-vs-rusko-valka-na-hranici-evropy>).

IJBSSNET.com, PhD. WIECLAWSKI, J., (2011). *Contemporary Realism and the foreign policy of the Russian Federation.* On-line verze: (http://www.ijbssnet.com/journals/Vol._2_No._1;_January_2011/16.pdf).

KASPAROV.ru, *Istorija Gruzino-Abchazskovo konfliktu.* On-line verze: (<http://www.kasparov.ru/note.php?id=45388995AFD4E>).

KAVKASIA.net, KUNČULIJA, L., (3. 1. 2011). *Vnešnjaia politika Gruzii 2010 goda.* On-line verze: (<http://kavkasia.net/Georgia/article/1294106159.php>).

LEONARD, P., POPESCU, N., *A Power Audit of EU-Russia Relations.* On-line text: (<http://ecfr.eu/page/-/documents/ECFR-EU-Russia-power-audit.pdf>).

MAXIMSNEWS.com, UN, Maxims News Network, (31. 6. 2008). *The foreign policy concept of the Russian Federation.* On-line verze: (<http://www.maximsnews.com/news20080731russiaforeignpolicyconcept10807311601.htm>).

MEDIAFAX.cz, STREUBLOVÁ, D., (2. 3. 2012). *Rusko nabízí Gruzii obnovení diplomatických vztahů.* On-line verze: (<http://www.mediafax.cz/zahranici/4017609-Rusko-nabizi-Gruzii-obnoveni-diplomatickych-vztahu>).

MVCR.cz, Ministerstvo vnitra ČR, (2010). *Partnerství pro mír*. On-line verze: (<http://www.mvcr.cz/clanek/partnerstvi-pro-mir.aspx>).

MZV.cz, Ministerstvo zahraničních věcí ČR. *Gruzie, členství v mezinárodních organizacích a regionálních uskupeních*. On-line verze: (http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asie/gruzie/politika/zahranicne_politicka_orientace.html).

MZV.cz, Ministerstvo zahraničních věcí ČR. *Gruzie. Vnitropolitická charakteristika*. On-line verze: (http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asie/gruzie/politika/vnitropoliticka_charakteristika.html).

MZV.cz, Ministerstvo zahraničních věcí ČR, (8. 1. 2011). *Východní partnerství*. On-line verze: (http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/evropska_unie/vnejsi_vztahy_eu/vychodni_partnerstvi/vychodni_partnerstvi.html).

NATO.int, Backgrounder, (2011). *Deepening relation with Georgia*. On-line verze: (http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/pdf_publications/20111109_backgrounder_nato_georgia-eng.pdf).

NATO.int, NATO Review, SHERR, J., (2011). *NATO a Rusko - vztahy odsouzené ke zklamání?* On-line verze: (http://www.nato.int/docu/review/2011/NATO_Russia/Disappointment/CS/index.htm).

NATOAKTUAL.cz, (20. 3. 2008). *Česko chce Ukrajinu a Gruzii blíže NATO*. On-line verze: (http://www.natoaktual.cz/tiskni.aspx?r=na_zpravy&c=A080320_140419_na_cr_m02).

NKP.cz, DOBROVSKÝ, L., (17. 1. 2002). *Proměny Ruska za V. V. Putina (vnitřní a zahraniční politika)*. On-line verze: (http://www.nkp.cz/seminar/promeny_ruska.htm).

OBČANSKÝINSTITUT.cz, THOM, F., (2001). *Ruská politika vůči Střední Evropě: Kontinuita a současné trendy*. On-line verze: (<http://www.obcinst.cz/cs/RUSKA-POLITIKA-VUCI-STREDNI-EVROPE-KONTINUITA-A-SOUCASNE-TRENDY-c640/>).

PANASIA.ru, (2005). *Istorija Gruziji – ot antičnych do našich dněj*. On-line verze: (<http://www.panasia.ru/main/gruziya/sight/>).

PressExpres.eu, HAJDARI, L., (9. 11. 2011). *Generální tajemník NATO v Gruzii přivítal reformní pokroky na cestě do NATO*. On-line verze: (<http://www.pressepress.eu/blog/2011/11/09/generalni-tajemnik-nato-gruzii-privital-reformni-pokroky-na-ceste-nato/>).

PRI.org, The World, Public Radio International, (12. 8. 2008). *Backstory of Russian-Georgian conflict*. On-line verze: (<http://www.pri.org/stories/world/backstory-russia-georgia.html>).

RAND.org, OLIKER, O., CRANE, K., [et al.], (2009). *Russian foreign policy : sources and implications*. s. 17, On-line verze: (http://www.rand.org/pubs/monographs/2009/RAND_MG768.pdf).

RESPECT.cz, PARTSKHALADZE, G., (16. 5. 2004). *Revoluce růží: díl druhý*. On-line verze: ([http://respekt.ihned.cz/index.php?p=R00000_d&&article\[id\]=36216390](http://respekt.ihned.cz/index.php?p=R00000_d&&article[id]=36216390)).

REVUEPOLITIKA.cz, ŠLECHTA, O., (8. 7. 2009). *Schůzka v Moskvě a budoucnost rusko-amerických vztahů*. On-line verze: (<http://www.revuepolitika.cz/clanky/126/schuzka-v-moskve-a-budoucnost-rusko-americkyh-vztahu>).

RUSKODNES.cz, PARSADANISHVILI, M., DOBBINS, M., (24. 9. 2007). *Gruzie v období před „růžovou revolucí“ a po ní*. On-line verze: (<http://www.ruskodnes.cz/clanek.php?id=599&tisk=1>).

RUSKODNES.cz, PEŠEK, P. (6. 11. 2006), *Rusko-gruzínský konflikt včera a dnes*. On-line verze: (<http://www.ruskodnes.cz/index.php?page=clanek&id=342>).

SENÁT.cz, (2009). *Předkládací zpráva pro Parlament České republiky k návrhu na ratifikaci Dohody mezi vládou České republiky a vládou Gruzie o leteckých službách*. On-line verze: (<http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/58808/49840>).

STATE.gov, U.S. Department of State, Bureau of European and Eurasian Affairs, (2. 4. 2012). *Background Note: Georgia*. On-line verze: (<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/5253.htm?>).

SPS.cz, Studijní politologický server, (2001) *Politický systém Arménie*. On-line verze: (<http://policy.euweb.cz/view.php?id=15>).

VACHNADZE, M., GURULI, V., BAKHTA, M., *Istorija Gruziji (s drevnějšich vremen do našich dněj)*. On-line verze: (<http://lib.rus.ec/b/74098/read>).

VALDAICLUB.com, Politics, KRIVOBOK, R., (8. 11. 2011). *Russia's foreign policy after 2012*. On-line verze: (<http://valdaiclub.com/politics/34260.html>).

VII. zasedanije Meždunarodnovo diskussionovo kluba (31. 8. 2010): *Istorija otnošenij Rassiji i Gruziji*. On-line verze: (<http://ria.ru/spravka/20100831/270631382.html>).

ZACHÁROVÁ, M. *Alexandr I. Pavlovič, Car*. On-line verze: (<http://www.panovnici.cz/alexandr-i-pavlovic>).

ХРОНОС, Румянцев, В. (2000) *Gruzinskaja demokratičeskaja respublika*. On-line verze: (http://www.hrono.ru/organ/ukaz_g/gruzia1918.php).

Resumé

Má bakalářská práce se zabývá zahraniční politikou Gruzie a jejími vztahy s Ruskou federací zejména po roce 2000. V první části své práce se převážně zaměřuji na historii této země a snažím se vymezit její chování vůči prostředí ve kterém se formovala její zahraniční politika. Dále zde zkoumám zrod a vzestup nacionálního myšlení, které se začlo rozvíjet od spojení s Ruskem.

Druhá část mé práce je zaměřena na vývoj zahraniční politiky po roce 2000. V této části řeším problematiku konfliktů na gruzínském území a její způsob vypořádání se s nimi. Po celou dobu své práce analyzuji rusko-gruzínské vztahy.

V závěru se pokouším odhadnout budoucí vývoj gruzínské zahraniční politiky a navrhnout možné řešení vnitropolitických konfliktů, které v zemi přetrvávají.

Summary

My thesis deals with the foreign policy of Georgia and its relationship with the Russian Federation, especially after the 2000. The first part of my work is mainly focused on the history of the country and trying to define its behavior towards the neighboring areas in which it shapes its foreign policy. Furthermore, I examine the birth and rise of nationalistic thinking which developed after the merge with Russia.

The second part of my work is focused on the development of foreign policy after the 2000. This section addresses the issues and conflicts of Georgian territory and its way of dealing with them. While thought out my work I analyze the Russian-Georgian relations.

In conclusion, I attempt to predict the future development of Georgia's foreign policy and propose a possible solution to internal political conflicts that persist in the country.